



Porozumienie Producentów
Węgla Brunatnego

nr 4 (105)

2018

Węgiel Brunatny



Węgiel Brunatny

Biuletyn Informacyjny

Porozumienia Producentów Węgla Brunatnego

nr 4 (105) 2018 r.

Węgiel Brunatny

Biuletyn Informacyjny Porozumienia Producentów
Węgla Brunatnego

Rada Redakcyjna:

Przewodniczący	Leszek Sondaj
Członkowie:	Adam Kłapszta
	Marian Rainczuk
Sekretarz	Emilia Szewczyk

Redaguje Zespół:

Henryk Izydorczyk	- Redaktor Naczelny – KWB Turów
Anna Woźna	- PGE GiEK S.A.
Anna Grabowska	- KWB Bełchatów
Ewa Galantkiewicz	- PAK KWB Konin S.A.

Adres Redakcji:

PPWB / PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.
Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów
59-916 Bogatynia, ul. Górników Turowa 1
tel. 75 77 35 190, fax: 75 77 35 060

Wydawca:

Związek Pracodawców
Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego
z siedzibą w Bogatyni
59-916 Bogatynia, ul. Górników Turowa 1
tel. 75 77 35 262
www.ppwb.org.pl

Opracowanie graficzne, skład i druk:
aem studio – Paul Huppert
31-234 Kraków, ul. Dożynkowa 172
tel. 12 399 42 00, www.aem.pl
Nakład: 700 egz.
ISSN-1232-8782

Spis treści

PGE GiEK świętuje Barbórkę	4
Górnicza Barbórka w Turowie	8
Jest w orkiestrach dętych siła... ..	15
Dzień Górnika w Koninie	18
Postulaty dla rozwoju branży górnictwa odkrywkowego zebrane podczas VI edycji Szkoły Górnictwa Odkrywkowego 2018 roku	27
Apel Uczestników Konferencji Naukowej „Szkola Górnictwa Odkrywkowego” w sprawie konieczności podjęcia działań systemowych dla poprawy sytuacji polskiego górnictwa odkrywkowego.....	41
Założenia projektu HydroCoal Plus.....	44
Monografia „Kopaliny towarzyszące w złożach węgla brunatnego”.....	47
Górnicy Flesz	51

Od Redakcji:

Wszystkie artykuły autorskie zawarte w biuletynie „Węgiel Brunatny” publikowane są w celach informacyjnych. Redakcja nie ponosi żadnej odpowiedzialności za błędy w danych lub nieaktualne informacje w tych artykułach. Redakcja zastrzega sobie możliwość dokonywania zmian w artykułach, w szczególności takich jak: dodawanie tytułów i podtytułów, skrótów, adiustacji technicznej oraz poprawek stylistycznych i językowych.

Nowe wyzwania dla branży górnictwa węgla brunatnego

Minął okres barbórkowy, jak zwykle uroczyste obchodzony we wszystkich polskich kopalniach. Święta też są już za nami. Czas więc na podsumowania ubiegłego roku i spojrzenie w przyszłość... Koniec roku przyniósł nam założenia nowej Polityki Energetycznej Polski (PEP2040). 23 listopada 2018 r. Ministerstwo Energii zaprezentowało projekt PEP do roku 2040. Do 15 stycznia 2019 r. dokument ma być konsultowany. Z dokumentu możemy się dowiedzieć m.in., że w 2030 roku węgiel będzie odpowiadał za 60% wytwarzania energii elektrycznej. Wzrosnąć ma wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Polityka energetyczna Polski przyjmuje, że w 2033 roku zostanie oddany do użytku pierwszy blok polskiej elektrowni jądrowej. Rolę stabilizującą mają pełnić moce gazowe. Dodatkowo, rząd planuje także rozbudować sieci przesyłowe i dystrybucyjne oraz połączenia transgraniczne.

Polska gospodarka zużywa blisko 170 TWh energii elektrycznej, przy czym import i eksport mają charakter regulacyjny. Produkcja energii elektrycznej w Polsce od połowy XX w. wzrosła ponad 17-krotnie. Moc zainstalowana w krajowym systemie elektroenergetycznym przekracza 41 GW, z czego ponad 32 GW to elektrownie zawodowe (w większości oparte na węglu kamiennym i brunatnym). Ponad 6,4 GW to moce zainstalowane w OZE (głównie wiatrowe), resztę stanowią elektrownie przemysłowe (paliwa różne) – ok. 2,6 GW. Popyt na energię elektryczną jednak stale rośnie, a w najbliższych kilkunastu latach (zwłaszcza po 2029 r.) z systemu wycofana zostanie znaczna część obecnie eksploatowanych jednostek wytwórczych, przewyższająca ilość mocy będących aktualnie w budowie. Zakończenie eksploatacji może mieć *charakter naturalny*, co oznacza, że wystąpi techniczny brak możliwości dalszej eksploatacji. Drugą, szerszą kategorią są wycofania o *charakterze ekonomiczno-ekologicznym*.

Jaka więc czeka przyszłość branżę górnictwa odkrywkowego? W zakresie wykorzystania własnych zasobów energetycznych, PEP2040 zaznacza, że potrzeba dywersyfikacji struktury wytwarzania energii elektrycznej będzie przyczyniać się do zmniejszenia roli węgla w bilansie energetycznym kraju, jednak bezwzględnie (ilościowo) wykorzystanie tego surowca przez energetykę zawodową w perspektywie najbliższych kilkunastu lat nie ulegnie znaczącym zmianom. W przypadku węgla brunatnego w dokumencie wskazano, że dokończona zostanie eksploatacja otwartych złóż. Za perspektywiczne uznano złoża Złoczew oraz Ościszów, a w dalszej kolejności Gubin. Dla zagospodarowania nowych złóż kluczową rolę odegrać ma rozwój nowych technologii, w szczególności wykorzystanie syngazu. Nie bez znaczenia jest również fakt, że w branży węgla brunatnego jest około 100 tysięcy miejsc pracy – w kopalniach, elektrowniach, firmach projektowych i zaplecza technicznego, w jednostkach naukowych i innych podmiotach usługowych.

Patrząc z optymizmem na kolejny 2019 rok życzymy sobie, by był to rok jeszcze lepszy dla nas górników, inżynierów, projektantów, naukowców – wszystkich, którzy pracują na rzecz branży węgla brunatnego i jej rozwoju.

Redakcja WB

Z okazji Nowego 2019 Roku wszystkim naszym Czytelnikom składamy życzenia pomyślności, zdrowia i wykonania wszelkich założonych planów.

Naszym przyjaciółom z branży życzymy wytrwałości i sukcesów, a także powodzenia w trudnej pracy górniczej i na jej rzecz.

Zarząd ZP PPWB

PGE GiEK świętuje Barbórkę

Msza św., przemarsz ulicami Bełchatowa i uroczysta **akademia – 4 grudnia górnicy tradycyjnie świętowali Barbórkę zorganizowaną przez spółkę PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna. Wcześniej, w piątek 30 listopada, w KWB Bełchatów i KWB Turów odbyły się wewnętrzne uroczystości z okazji górniczego święta.**

Zgodnie z tradycją, 4 grudnia mieszkańców Bełchatowa o świcie obudziła orkiestra bełchatowskiej kopalni. O godz. 9.00 w intencji górników i ich rodzin została odprawiona msza. Po niej, górnicy wraz z zaproszonymi gośćmi przeszli na uroczystą galę, która rozpoczęła się o godz. 12.00. Wzięli w niej udział m.in. Adam Kwiatkowski – Sekretarz Stanu w gabinecie Prezydenta PR, posłowie i senatorowie, władze samorządowe oraz

przedstawiciele Grupy Kapitałowej PGE: Ryszard Wasilek – wiceprezes zarządu ds. operacyjnych PGE Polskiej Grupy Energetycznej oraz Radosław Rasała – (p.o.) prezes PGE GiEK.

Ryszard Wasilek, wiceprezes PGE Polskiej Grupy Energetycznej wyraził szacunek i wdzięczność dla pracy górników. – *Przyszłość i dobrobyt Polski w bardzo dużym stopniu zależą właśnie od Waszego trudu i zaangażowania. To dzięki Wam, dzięki Waszej codziennej pracy, w domach w całej Polsce płynie prąd – podkreślał. – PGE to największa firma energetyczna w Polsce i naszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju. Dzięki Waszej pracy jest to możliwe. Nasze wspólne wysiłki sprawiły, że PGE utrzymuje pozycję lidera na krajowym rynku energetycznym. To powód do dumy, ale też ogromna od-*



Akademia barbórkowa 2018.



*Ryszard Wasilek, wiceprezes
PGE Polskiej Grupy
Energetycznej.*

Przemarsz ulicami Bełchatowa.



powiedzialność. Jako lider polskiej energetyki musimy patrzeć w przyszłość. Nie możemy spocząć na laurach, musimy dalej się rozwijać i wyznaczać nowe kierunki rozwoju w energetyce – mówi wiceprezes PGE.

Ryszard Wasilek, przytaczając dane operacyjne, podkreślił istotną rolę węgla brunatnego dla polskiej energetyki. Węgiel

brunatny, tuż po węglu kamiennym, jest dzisiaj głównym surowcem energetycznym, który pozwala na zabezpieczenie 30 proc. krajowej produkcji energii elektrycznej. – Właśnie dlatego zarówno dla Polski jak i dla PGE węgiel brunatny, tuż po węglu kamiennym, stanowi obecnie kluczową rolę w gospodarce, zwłaszcza, że nasze kopalnie wydobywają 80 proc. tego surowca – dodał Ryszard Wasilek.



Radosław Rasała, p.o. prezesa zarządu PGE GiEK.

O pozycji lidera spółki w branży górnictwa węgla brunatnego mówił **Radosław Rasała, p.o. prezesa PGE GiEK** – Tutaj w Bełchatowie, gdzie bije energetyczne serce Polski, doskonale zdajemy sobie sprawę, że bez ciężkiej pracy górników przez 24 godziny na dobę, nie sposób wyobrazić sobie funkcjonowania sektora elek-

troenergetycznego oraz bezpieczeństwa energetycznego Polski. Bo węgiel brunatny to nie tylko długa tradycja, ale również najbliższa przyszłość naszego kraju, o którą musimy już dzisiaj zadbać podejmując mądre decyzje odnośnie zagospodarowania tego surowca w Polsce, z myślą o obecnych i przyszłych pokoleniach Pola-

ków – mówił do górników Radosław Rasała. – Już dzisiaj dbamy o utrzymanie górnictwa węgla brunatnego na właściwym poziomie i utrzymywaniu kosztów produkcji tego paliwa na stosunkowo niskim poziomie, a jednocześnie zapewniając polskiej gospodarce najtańsze paliwo kopalne. Stąd też myślimy dzisiaj o nowych technologiach węglowych, jak np. rozwój technologii chemicznej przeróbki węgla na paliwo gazowe, które w przyszłości pozwoliłoby energetyce konwencjonalnej na bycie jeszcze bardziej neutralną dla środowiska naturalnego – dodał prezes zarządu PGE GiEK Radosław Rasała, który życzył bełchatowskim górnikom również tego, aby Św. Barbara, tak jak dotychczas, otoczyła ich dobrą opieką w codziennej pracy. Radosław Rasała podziękował również za wsparcie i zrozumienie, jakie otrzymuje spółka



Uroczysta barbórkowa msza święta.

Wręczenie odznaczeń.

od władz krajowych, parlamentarystów i samorządowców wszystkich regionów, w których prowadzi swoją działalność.

Podczas uroczystej gali pracownicy PGE GiEK zostali uhonorowani odznaczeniami państwowymi – Brązowymi Krzyżami Zasługi, Złotymi, Srebrnymi i Brązowym Medalami za Długoletnią Służbę. Ponadto na wniosek prezesa PGE GiEK Minister Energii przyznał stopnie Generalnego Dyrektora Górniczego. Otrzymali je: Dyrektor Ekonomiczno-Finansowy KWB Bełchatów Lucyna Zybernyng (I stopień), Kierownik Robót Górniczych Zdejmowania Nadkładu i Wydobywania Węgla Andrzej Rupietka (II stopień), Główny Inżynier ds. Inwestycji i Rozwoju KWB Bełchatów Mariusz Jamróz (III stopień). Wyróżniono także pracowników za zaangażowanie w rozwój innowacyjności.

Uroczystą galę zakończył występ zespołu Bodo Café, po którym częstowano tradycyjnym krupniakiem.



Górnicza Barbórka w Turowie



30 listopada 2018 roku, przy dźwiękach Marsza Generalskiego poczyty sztandarowe Kopalni Węgla Brunatnego Turów wprowadziły bractwo górnicze oraz gości zaproszonych do sali zborowej na uroczystą akademię z okazji tegorocznych obchodów Dnia Górnika. Wśród wielu gości znaleźli się m.in. Kamil Zieliński – Wicewojewoda Dolnośląski, Artur Bieliński – starosta zgorzelecki, Małgorzata Sokołowska – przewodnicząca Rady Powiatu Zgorzeleckiego, Dorota Bojakowska – przewodnicząca Rady Miasta i Gminy Bogatynia, Bożena Wojciechowska – z-ca Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia, Rafał





Leszek Sondaj – Dyrektor Oddziału KWB Turów.

Gronicz – burmistrz Zgorzelca oraz Robert Łężny – burmistrz Zawidowa. Zarząd PGE GiEK reprezentowali – Radosław Rasała – p.o. prezesa zarządu i Stanisław Żuk – wiceprezes zarządu ds. wydobywania. Przedstawicielem Rady Nadzorczej PGE GiEK był Sławomir Wochna. W uroczystych obchodach górniczego święta uczestniczyli także dyrektorzy oddziałów wchodzących w skład spółki PGE GiEK, także prezesi i członkowie zarządów spółek z grupy kapitałowej PGE oraz przedstawiciele współpracujących z kopalnią klinik, szpitali, placówek naukowych, uczelni wyższych, przedsiębiorstw i duchowieństwa.

Podczas akademii głos zabrał gospodarz uroczystości Leszek Sondaj, który podziękował załozdze za kolejny ciężko przepracowany rok. Opowiedział także o znaczeniu górniczego święta i jego tradycjach: – *Barbórka, to górnicze święto związane ze świętą Barbarą. Jest Ona patronką górników, ale także ludzi narażonych na nagłą i niespodziewaną śmierć, hutników, marynarzy, rybaków czy żołnierzy. Święta Barbara jest szczególnie czczona przez górników i dlatego obchody Barbórki w kopalniach są symboliczne i bardzo uroczyste. Od samego rana na osiedlach górniczych słychać grające orkiestry, a w kościołach odprawiane są uroczyste nabożeństwa. Na akademiach podsumowywany jest rok działalności, składane są podziękowania górnikom za rzetelną i wydajną pracę, a zasłużonym pracownikom wręczane są odznaczenia oraz nagrody. W tych bardzo uroczystych obchodach nie ma żadnego przypadku. Niewiele jest zawodów, które cieszyłyby się takim szacunkiem i prestiżem jak zawód górnika. Górnictwo to synonim ciężkiej, odpowiedzialnej i czasami*

niebezpiecznej pracy. Dla wielu z nas to również synonim więzi międzyludzkiej, tej typowo górniczej, która tworzy się w warunkach trudnej pracy, opartej na solidarności i zaufaniu. Kopalnia to również miejsce – symbol umiejętności łączenia tradycji z nowoczesnością. W kopalni jest to oczywiste, że dążąc do nowoczesnych form pracy, do nowoczesności w technice pracy, jednocześnie dba się, aby tradycyjny system wartości pozostał jako fundament życia ludzkiego. Można budować firmę nowoczesną, można ją modernizować, a jednocześnie tkwić w systemie wartości, który sprawdza się od pokoleń. Można ciężko pracować, wprowadzać nowoczesne technologie, a jednocześnie zachować tradycję. U nas w Turowie widać to wszystko doskonale – tradycje i więzi oparte są na wzajemnym zaufaniu,

a w szczególności ciężka praca stanowi fundament górniczej społeczności. Dlatego też dziękuję całej braci górniczej Kopalni Turów za kolejny rok pracy, za sumienne i w pełni profesjonalne podejście do codziennych obowiązków służbowych, za odpowiedzialną i konsekwentną pracę przy wydobywaniu bogactw ziemi oraz godne reprezentowanie naszej firmy. Dziękuję także za kultywowanie tradycji górniczych, ponieważ „tradycja to piękno, które chronimy, a nie więzy, które nas krępują”.

Podczas wystąpienia dyrektor nawiązał także do jubileuszu kopalnianej orkiestry dętej: – *Mówiąc o tradycji muszę wspomnieć o naszej orkiestrze górniczej – orkiestrze Kopalni Węgla Brunatnego Turów. Rok 2018 jest dla niej szczególny, bo to rok jubileuszu 70-lecia powstania. Zwyczaj muzykowania w górniczych orkiestrach dętych sięga drugiej połowy XIX wieku. Nasza orkiestra po-*



Orkiestra Dęta Kopalni Węgla Brunatnego Turów.



Stopień Generalnego Honorowego Dyrektora Górniczego otrzymał były pracownik KWB Turów Henryk Wójcicki (na fot. powyżej, trzeci od prawej).



wstała w 1948 roku, rok po przejęciu kopalni przez polską załogę. Zespół w całości składał się z pracowników kopalni, a zaszczytną funkcję kapelmistrza pełnił Michał Durajczyk. Początkowo orkiestra grała na różnego rodzaju okazjonalnych uroczystościach, a jej rozkwit nastąpił w roku 1956.

W tym czasie nawiązała się współpraca z Polskim Związkiem Chórów i Orkiestr we Wrocławiu. Lata siedemdziesiąte zapisały się w historii orkiestry dziesiątkami koncertów i przeglądów zagranicznych we Francji, Niemczech, w republikach byłego Związku Radzieckiego i Czechosłowacji. Nasza orkiestra w czasie swoich największych triumfów zdobyła między innymi pierwsze miejsce na festiwalu Górniczych Orkiestr Dętych w Bytomiu oraz wielokrotnie

zdobywała pierwsze miejsce na Dolnośląskim Przeglądzie Orkiestr Dętych. W roku 2003 z okazji jubileuszu 55-lecia istnienia orkiestry, została wydana płyta pod tytułem „55 lat minęło”. Płyta do dziś cieszy się dużym zainteresowaniem.

Jak już wspominałem pierwszym kapelmistrzem orkiestry był Michał Durajczyk, następnie przejmowali po nim batutę Jan Jarzyńska, Józef Sztukowski, Tadeusz Grudziński oraz Czesław Słupecki. Od 1994 roku orkiestrą dyrygował Jerzy Bzowski, a od 2017 roku, po dzień dzisiejszy, orkiestrą dyryguje oraz kultywuje bogatą tradycję muzyczną Mariusz Sawicki. Obecnie orkiestra bierze udział w koncertach, uroczystościach kościelnych, przemarszach, wystawia musztry paradne, ale przede wszystkim uczestniczy we wszystkich świętach i uroczystościach górniczych.

Dyrektor L. Sondaj podsumował także mijający rok w Kopalni Turów: – W naszej kopalni rok 2018 przebiegał przede wszystkim pod kątem realizacji planów wydobywczych, ekonomiczno-

finansowych, ale również pod kątem ogromnych kluczowych inwestycji, których wartość oraz zakres nie były w kopalni jeszcze nigdy tak duże i nie obejmowały tak wielu strategicznych projektów. W ich zakres wchodzi między innymi takie inwestycje jak: uruchomienie VII pochylni transportowej, budowa pompowni głównej T-7, czy rozbudowa oczyszczalni wód kopalnianych nad potokiem Ślad. Modernizacja i przebudowa układu technologicznego kopalni, to również potężne projekty inwestycyjne. Największymi z nich są przede wszystkim budowa zwałowarki ZGOT-11500, koparki łańcuchowej KWL-800 oraz kolejnej koparki kołowej do gruntów trudnourabialnych typu KWK-910. Staramy się, aby cały ciąg technologiczny był możliwie najbardziej optymalny, bezpieczny, innowacyjny i zrównoważony. Szukamy metod jego ciągłego doskonalenia.



Uroczyste wręczenie Honorowych Kordzików Górniczych.



Odznaczeni Honorowymi Złotymi Odznakami Zasłużony Pracownik Turowa w towarzystwie Dyrektora Oddziału KWB Turów Leszka Sondaja (pierwszy z prawej).



Staramy się także eliminować marnotrawstwo i racjonalnie gospodarować zasobami, budując bezpieczne i innowacyjne środowisko pracy. Poprzez programy edukacyjne i szkoleniowe firma wykorzystuje doświadczenie pracowników do podnoszenia bezpieczeństwa i wdrażania nowych rozwiązań związanych z organizacją pracy. To wszystko przekłada się na rozwój techniczny i technologiczny kopalni, na wzrost wydajności wydobycia, a to znów gwarantuje zrównoważony rozwój kopalni i co za tym idzie – stabilność miejsc pracy w długim horyzoncie czasowym. Pewna praca i pewność dnia jutrzejszego, godna płaca i jasne perspektywy to stabilność życiowa, a przecież wszystkim nam o to chodzi – o tą stabilność i pewność przysłowiowego dnia jutrzejszego.



ją przedsiębiorstwa. Jeżeli one będą innowacyjne – innowacyjna będzie także gospodarka. Dlatego też Kopalnia Turów swój rozwój opiera zarówno na bogatej tradycji, jak i na innowacji. Nowości to klucz do dalszego poszerzania zgromadzonej w firmie wiedzy i doświadczenia. Wprowadzane w KWB Turów innowacje usprawniające mają na celu: zwiększanie produkcji, poprawę bezpieczeństwa, optymalizację kosztów oraz wdrażanie rozwiązań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Te działania są niezwykle istotne dla naszej Kopalni.

Kończąc swoją wypowiedź dyrektor L. Sonda podziękował wszystkim górnikom za wytrwałość i cierpliwość w codziennych zmaganiach, życząc sukcesów oraz realizacji wyzwań najbliższej przyszłości: – *Już niebawem zakończymy kolejny rok funkcjonowania naszego Oddziału. Jestem pewien, że z tak profesjonalną załogą, którą mam zaszczyt, jako Dyrektor kierować, Kopalnia Turów odniesie jeszcze wiele sukcesów, łącząc*



Jubileusz 50-lecia pracy obchodzili w tym roku w Kopalni Turów dwie osoby.

Jednym z centralnych elementów strategii Grupy Kapitałowej PGE jest innowacyjność. Spółka PGE GiEK oraz jej oddział Kopalnia Turów kładą duży nacisk na działania proinnowacyjne wspierając aktywność pracowniczą w tym obszarze. Dlatego też Dyrektor podczas swojego wystąpienia szczególnie zaakcentował działania proinnowacyjne w KWB Turów: – *Budując bezpieczne i innowacyjne środowisko pracy Kopalnia Turów stawia na zarządzanie wiedzą, która jest podstawowym zasobem organizacji. Nasza firma nieprzerwanie inwestuje w park maszynowy, najnowsze technologie, kapitał ludzki, programy optymalizacyjne i oczywiście w innowacje.*

Innowator to ktoś, kto jest nie tylko pomysły, nie tylko jest bystrym obserwatorem i cierpliwym badaczem. To także ktoś, kto ma odwagę i wyobraźnię, a przede wszystkim ma pasję, aby zmieniać świat, aby poszukiwać nowych dróg. We współczesnej gospodarce tylko szerokie wykorzystanie innowacji daje szansę przedsiębiorstwom na zaistnienie i uzyskanie przewagi konkurencyjnej na rynku. Oczywiście jest, że gospodarka będzie taka, jakie są tworzące

Podczas uroczystej akademii odznakę Zasłużony dla Górnictwa RP otrzymały 23 osoby, stopnie górnicze dyrektora górniczego I, II i III stopnia nadane zostały 9 osobom. Za zasługi na rzecz górnictwa nadany został stopień Generalnego Honorowego Dyrektora Górniczego dla byłego pracownika Kopalni Turów Henryka Wójcickiego. 4 osobom wręczono Honorowe Kordziki Górnicze, zaś 6 osób otrzymało odznakę Honorowy Zasłużony Pracownik Turowa (za szczególne zasługi i zaangażowanie na rzecz Kopalni Turów i jej pracowników oraz wzorową współpracę honorowe odznaki otrzymali: dr hab. inż. Przemysław Moczek, prof. nadzwyczajny Politechniki Wrocławskiej, Andrzej Drozdowicz – Prezes Oddziału Dolnośląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr we Wrocławiu, Anita Kuliś i Joanna Tomaszewicz – eksperci ds. środowiska z firmy One Way oraz Antoni Kowalczyk i Tadeusz Kania – muzycy związani z Orkiestrą KWB Turów). Ponadto podczas akademii wręczone zostały odznaczenia nadane przez Oddział Dolnośląski Polskiego Związku Chórów i Orkiestr we Wrocławiu.

Z okazji Dnia Górnika w Turowie odbyło się spotkanie z pracownikami odznaczonymi odznaką Zasłużony Pracownik Turowa, osobami, które w bieżącym roku odeszły na zasłużone emerytury oraz z jubilatami, wśród których były 2 osoby z 50-letnim stażem pracy.



Radosław Rasała – p.o. prezesa zarządu PGE GiEK S.A.

podkreślenie zasługuje znaczenie kopalni Turów dla całego regionu – tysiące miejsc pracy, znaczące wpływy finansowe do jednostek samorządów terytorialnych. To napędza gospodarkę regionu. Z uwagi na charakter prowadzonej działalności gospodarczej funkcjonowanie kopalni wiąże się z koniecznością ciągłego dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań formalno-prawnych, zapewniając przy tym wysoką dyspozycyjność maszyn i urządzeń. Aby temu sprostać, niezbędne jest także zlecanie szeregu usług dla firm zewnętrznych oraz zrealizowanie wielu kapitałochłonnych inwestycji. Kopalnia Turów z dużą determinacją i zaangażowaniem kontynuuje intensywny proces dostosowania układu technologicznego do wymagań nowo budowanego bloku w Elektrowni Turów. Dzięki dobrej współpracy z elektrownią, właściwemu nadzorowi ze strony kopalni oraz zaangażowaniu spółek zależnych do realizacji inwestycji ten proces przebiega zgodnie z założeniami.

twarde wymogi ekonomii z rzeczywistością społeczną i wykorzystać szanse oraz znakomicie poradzi sobie z wyzwaniem, jakie przyniosą następne lata.

Niech wszyscy Górnicy Turowa – zgodnie z tekstem ślubowania gwareckiego „ofiarnie służą Polsce – stają na straży postępu – oraz strzegą godności i świetności górniczego stanu” i w nagrodę za to czerpią zawodową satysfakcję oraz cieszą się szacunkiem całego społeczeństwa.

Następnie głos zabrał w imieniu Zarządu Spółki PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Radosław Rasała – p.o. Prezesa Zarządu, który powiedział m.in.: – To świętowanie stanowiące część polskiego dziedzictwa kulturowego od wielu już lat wrosło w tradycję tego regionu dając górnikom z Kopalni Węgla Brunatnego Turów poczucie wyjątkowej wspólnoty i godności zawodowej. Doskonale zdajemy sobie sprawę, że bez ciężkiej pracy górników nie sposób wyobrazić sobie funkcjonowanie sektora elektroenergetycznego oraz bezpieczeństwa energetycznego Polski. Bo węgiel to nie tylko długa tradycja, ale również najbliższa przyszłość naszego kraju, o którą musimy już dzisiaj odpowiednio zadbać. Rozumując odpowiedzialność jaka na nas spoczywa, nieustannie podejmujemy działania z myślą o przyszłości kolejnych pokoleń. Chcąc być kołem zamachowym polskiej gospodarki, musimy planować długofalowo, podejmując w pełni przemyślane, mądre decyzje na temat dalszej eksploatacji złóż surowca energetycznego jakim jest węgiel brunatny.

Kopalnia Turów jest wzorcowym przykładem wykorzystania zasobów natury w oparciu o najlepszą myśl techniczną, kapitał ludzkiej energii z jednoczesną troską o zrównoważony rozwój na wielu obszarach, służący obecnym i przyszłym pokoleniom Polaków. Na

(...) Przez ostatnie 2 lata zrealizowaliśmy niebywale istotne inwestycje dla kopalni Turów. Inwestycje związane z przebudową wszystkich ciągów nadkładowo-węglowych na tak zwaną VII pochylnię. W ostatniej fazie realizacji jest również pompownia T7 i mam nadzieję, że z początkiem nowego roku oddamy ją do użytku. Przed górnikami z Turowa kolejny rok wyzwania, do których należy w szczególności budowa zwałowarki Z-49, koparki łańcuchowej K-20 oraz przenośników popiołowych. Oprócz kwestii inwestycyjnych, odbudowy oraz modernizacji majątku wydobywczego niezwykle ważne dla naszej spółki jest wydłużenie koncesji kopalni Turów do końca 2044 roku. Nad tym zarówno pracownicy kopalni, jak i centrali naszej spółki w Bełchatowie intensywnie pracują. Myślę i trzymam za to kciuki, że kolejna Barbórka będzie już z pozytywną decyzją koncesyjną. Doceniamy wytrwałą pracę i poświęcenie wszystkich tych, którzy w ciągu ponad 70 lat działalności Kopalni Węgla Brunatnego Turów przyczynili się do jej sukcesu.

Chciałbym podziękować również przedstawicielom świata nauki, jednostek administracji wszystkich szczebli, urzędów oraz firm i instytucji za dobrą współpracę oraz mądre i partnerskie relacje, jakie nas łączą dzięki kooperacji z Kopalnią Węgla Brunatnego Turów. Dziękuję za współpracę stronie społecznej. Jestem przekonany, że w obliczu kolejnych niełatwych i odpowiedzialnych wyzwań oraz przepisów przede wszystkim pochodzących z prowadzonej przez Unię Europejską Polityki dekarbonizacji nadal będziemy przykładem, jak można trwać i rozwijać firmę z pożytkiem dla pracowników, klientów i właścicieli. Górnicy, w dniu Waszego święta życzę wam wszystkim przede wszystkim zdrowia, pomyślności osobistej i zawodowej, a także spełnienia waszych życiowych wyzwań i dążeń. Szczęść Boże górnikom i niech Święta Barbara ma Was w swojej opiece.

Jest w orkiestrach dętych siła...



1 maja 2018 roku minęło 70 lat od momentu, kiedy po raz pierwszy górnikom z Turowa zagrała ich orkiestra. Jakie były początki, jak wyglądał skład pierwszej grupy muzyków górniczej orkiestry z Turowa – zapytaliśmy jej obecnego dyrygenta – Mariusza Sawickiego.

– **Mariusz Sawicki:** Jak pamiętam z opowiadań moich starszych kolegów – początki były trudne. Wszystko zaczęło się pochodem pierwszomajowym w roku 1948. To była orkiestra składająca się w większości z rodziny Durajczyków, której dyrygentem był senior rodu – Michał Durajczyk.

– Jaką rolę w środowisku górniczym odgrywa orkiestra, co wnosi do jej społeczności, kiedy i dla kogo grać?

M.S.: Przede wszystkim chcemy być bardzo blisko górników, ich ro-

Kapelmistrz Mariusz Sawicki.



dzin. W większości wywodzimy się z nich. Jako orkiestra staramy się podnosić swoją obecnością rangę różnych wydarzeń w których bierzemy udział. Są to np. święta państwowe, znaczące imprezy lokalne czy branżowe jaką jest nasza rodzima, górnicza Barbórka. Gramy także podczas ceremonii pogrzebowych np. naszych pracowników...

– Jak bogaty macie repertuar?

M.S.: Nasz repertuar to około 1 tysiąca tematów muzycznych, w którym znajdują się utwory marszowe, sceniczne, rozrywkowe czyli np. biesiadne, wokalne-instrumentalne czy operetkowe.

– Ilu do tej pory orkiestra miała dyrygentów?

M.S.: Oj troszkę mnie zaskoczyłeś tym pytaniem, muszę sobie przypomnieć. Jak wcześniej mówiłem pierwszym był Michał Durajczyk, Jan Jarzyna, Józef Sztukowski, Tadeusz Grudziński oraz Czesław Słupecki, Jerzy Bzowski i ja, w chwili obecnej mam ten zaszczyt prowadzić naszą wspaniałą orkiestrę.

– Jesteś chyba najmłodszym w historii

orkiestry kapelmistrzem, czy myślisz o odmłodzeniu repertuaru?

M.S.: Nasz repertuar choć już jest bardzo bogaty musi być na bieżąco uzupełniany, co jest m.in. wymogiem naszych koncertów i występów, które gramy z różnych okazji, okolicznościach oraz odbiorców. Aby nasze występy były atrakcyjniejsze



Obraz pędzla Agnieszki Piechockiej – Turoszowska orkiestra.



Fotografia archiwalna orkiestry z koncertu nad Zalewem Witka.



Muzycy z okazji Barbórki odwiedzają pracowników kopalni na stanowiskach roboczych.

wprowadziłem już do naszego repertuaru kilka znanych i często śpiewanych utworów z dziedziny muzyki pop, które zawsze cieszą się dobrym odbiorem wśród naszych słuchaczy.

70-lecie istnienia to idealna okazja do nagranie płyty wieńczącej Wasz szeroki repertuar...

M.S.: Tak. Moi muzycy to zespół wspaniałych ludzi, którzy kochają to co robią. Jestem z nich bardzo dumny i wiem, że zawsze mogę na nich liczyć. Dlatego uważam, że 70-lecie naszej orkiestry to świetna okazja, aby uszanować ich doskonały kunszt, a jednocześnie pokazać na co ich stać od strony artystycznej. Ba jakby nie patrzeć są to przecież artyści.

*Rozmawiał
Józef Bukowski*



Barbórkowy koncert podczas akademii KWB Turów (2018 r.).

Dzień Górnika w Koninie

Wprzedsień górniczego święta pracownicy PAK KWB Konin składają pokłon swojej patronce św. Barbarze. Ten kultywowany od lat zwyczaj podtrzymuje zarząd spółki oraz związki zawodowe i organizacje działające w kopalni. W krótkiej uroczystości pod pomnikiem św. Barbary w Kleczewie uczestniczą poczty sztandarowe i delegacje, którym towarzyszą fanfarzyści górniczej orkiestry.

Czwartego grudnia msza w intencji górników i ich rodzin została odprawiona w kościele NMP Królowej Polski. Podczas nabożeństwa zarządcy i pracownicy kopal-



Barbórkowe spotkanie górników kopalni Konin odbyło się 5 grudnia. Uczestniczyli w nim pracownicy i spore grono gości, wśród których byli parlamentarzyści i ich reprezentanci, władze powiatu i miasta oraz wójtowie i burmistrzowie

ni towarzyszyli posłowie Tomasz Nowak i Leszek Galembe oraz wiceprezydent Konina Paweł Adamów, a także grono seniorów, byłych pracowników, którzy nadal czują się górnikami i świętują Barbórkę.

Uroczystą oprawę mszy zapewniły poczty sztandarowe oraz orkiestra dęta, która potem poprowadziła przemarsz ulicami Konina na plac przed amfiteatrem na zwyczajowe górnicze śniadanie.





Uroczysty przemarsz ulicami Konina.

górnich gmin, a także przedstawiciele instytucji i firm współpracujących ze spółką. Zaproszenie przyjęli dawni prezesi i dyrektorzy kopalni, którzy w tym roku przybyli dość licznie.

Wśród gości byli także przedstawiciele władz Zespołu Elektrowni PAK oraz delegacje spółek PAK Górnictwo i PAK Serwis. Do nich wszystkich zwrócił się prezes zarządu PAK KWB Konin Adam Kłapszta: – *Od pierwszej Barbórki w przedsiębiorstwie o nazwie Kopalnia Węgla i Fabryka Brykietów Morzysław-Marantów minęły 73 lata. Przez ten czas pracownicy kopalni zgromadzili wiele doświadczeń, stawili czoła wielu wyzwaniom, wdrażali nowe technologie i rozwiązania organizacyjne. Uczyli się także biznesu, by pracować w warunkach gospodarki rynkowej.*

Budowa kopalni umożliwiła powstanie elektrowni, a to z kolei dało impuls dla tworzenia innych zakładów przemysłowych. Na skutek tych przemian Konin z niewielkiego miasteczka zmienił się w prężny ośrodek przemysłowy mający istotne miejsce na mapie gospodarczej kraju.

Dla nas, obecnych na tej sali, to sprawy oczywiste. Warto jednak podkreślać je przy każdej okazji, ponieważ pojawia się tendencja, by o tych dokonaniach nie pamiętać i rolę kopalni w rozwoju gospodarczym i społecznym regionu – pomijać. Jednak historia świadczy na naszą korzyść, a my ze swojej strony robimy wszystko, by i terazniejszość była naszym sprzymierzeńcem.

Należy pamiętać, że Zespół Elektrowni PAK – poza tym, że stanowi ważne ogniwo systemu bezpieczeństwa energetycznego państwa i dostarcza ponad 4 procent krajowej mocy – to także jeden z największych pracodawców i płatników podatków w Wielkopolsce. W samym 2017 roku grupa ZE PAK zapłaciła w formie różnego rodzaju podatków ponad 250 milionów złotych, a latach 2010-



Adam Kłapszta – prezes zarządu PAK KWB Konin.

2017 było to łącznie prawie 3,5 miliarda złotych. To olbrzymie kwoty, które wspierają budżet, w tym budżety lokalne i budżety instytucji dysponujących tymi środkami między innymi w celach poprawy i ochrony środowiska.

Naszym podstawowym zadaniem jest naturalnie wydobycie węgla na potrzeby elektrowni. Jednak nie zapominamy o drugiej istotnej sferze działalności kopalni, jaką jest rewitalizacja terenów poeksploatacyjnych. Czynimy wiele, żeby grunty, które opuszczamy, przywrócić przyrodzie i gospodarce. Wykonujemy to zadanie z należytą skrupulatnością.

Jako grupa kapitałowa nie stoimy w miejscu i chcemy się wpiływać w politykę energetyczną państwa, świadcząc projekt budowy farmy fotowoltaicznej o mocy 70 MW. Zespół Elektrowni PAK zamierza postawić taką farmę na terenach pogórnich kopalni Adamów w pobliżu Brudzewa. Projekt ten nie oznacza jednak odejścia od naszego podstawowego biznesu, ale jest jednym z działań uzupełniających.

Myśląc o przyszłości Zespołu Elektrowni PAK oraz naszej spółki, mamy na uwadze odkrywkę Ościsłowo, stanowiącą kluczowy element naszych inwestycji. Robimy wszystko, aby sprostać wszelkim stawianym nam warunkom, aby odkrywka była uruchomiona.

Doceniamy zaangażowanie naszych parlamentarzystów, władz samorządowych, duchownych, organizacji, instytucji i uczelni, które nas wspierają. Państwa pomoc jest dla nas niezwykle cenna. Dziękujemy i liczymy na dalszą przychylność wobec inwestycji tak ważnej dla stabilizacji gospodarczej regionu.

A teraz trochę liczb. Do końca listopada wydobyliśmy 6 mln 312 tysięcy ton węgla i zdjęliśmy 47 mln m³ nadkładu. Największy udział w wydobywaniu ma odkrywka Józwin, z której pochodzi prawie 3 mln ton węgla. Odkrywka Drzewce wydobyła ponad 1 mln 800 tysięcy ton, a odkrywka Tomisławice ponad 1,5 mln ton.



Porównując wyniki produkcyjne za 11 miesięcy ostatnich dwóch lat, widzimy różnicę – wydobywanie tegoroczne stanowi 80 procent wydobywania 2017 roku. To wyraźny dowód na to, jak niezbędna dla zachowania poziomu produkcji i dostaw węgla do elektrowni jest nowa odkrywka.

Niezależnie od okoliczności zewnętrznych załoga naszej kopalni wykonuje swoje zadania wzorowo. Pracownicy na stanowiskach robotniczych, dozór, służby techniczne i administracyjne wykazują się rzetelnością i profesjonalizmem. Panie i Panowie – każdy z Was dokłada swoją cegiełkę do wypracowanych efektów. Ja i zarząd kopalni doceniamy Wasze starania i dziękujemy za nie. Dowodem uznania i szacunku dla Waszej pracy są odznaczenia i wyróżnienia, które za chwilę zostaną wręczone.

W realizacji zadań produkcyjnych kopalni niebagatelny udział mają pracownicy spółki PAK Górnictwo, z których wielu wykonuje swoje obowiązki bezpośrednio na odkrywce lub jej zapleczu. Dziękujemy za Wasz wysiłek.

Podczas akademii barbórkowej górnicy usłyszeli wiele życzeń i gratulacji. W wystąpieniach prawie wszystkich gości przewijał się także temat odkrywki Ościslów. Nawiązał do niego senator Piotr Florek:

– Najważniejsza jest stabilizacja, pewność, co będzie dalej, potrzebne są zasadnicze decyzje. Dzisiaj wiemy, że będzie droższa energia i ciepło, że potrzebny jest taki miks energetyczny, w którym będziemy trochę odchodzić od węgla. Ale to nie znaczy, że nie trzeba tego rozłożyć na 10-12 lat, żeby stopniowo było wiadomo, kiedy i jakie działania będą podjęte. Tej wiedzy dzisiaj brakuje.

Odkrywka Ościslów jest potrzebna i musi powstać, bo w Polsce energii będzie brakowało, nie można marnować wypracowanego dorobku.

Wicestarosta powiatu kolskiego Sylwester Chęciński zaznaczył: – My samorządowcy jesteśmy odbiorcami niepożądanej społecznej zwinności z nowymi odkrywkami, z ciężkim transportem i to jest jedna strona medalu, którą musimy zrozumieć. Ale jest też ta druga, o której mówił pan prezes, czyli bezpieczeństwo energetyczne kraju, za które odpowiadają górnicy. Z okazji Barbórki dziękuję za to bezpieczeństwo.



Robert Nowak – dyrektor OUG w Poznaniu.



Do uczestników spotkania zwrócił się dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego Robert Nowak: – *Słyszeliśmy, że spada wydobywanie. Spada także zatrudnienie w zakładzie górniczym, natomiast zagrożenia pozostają te same. Wiadomo, że zmniejszanie etatów powoduje nakładanie większej ilości obowiązków na poszczególnych pracowników. Patrząc z perspektywy nadzoru górniczego, chciałbym podziękować kadrze zarządzającej, a także wam górnicy za to, że wykonujecie pracę bezpiecznie i życzyć, aby następny rok także był bezpieczny, żeby nie wydarzył się żaden wypadek.*

W imieniu władz samorządowych powiatu oraz górniczych gmin głos zabrał przewodniczący Rady Powiatu Konińskiego Janusz Stankiewicz: – *Nasze obawy jako samorządowców Ziemi Konińskiej wzbudza ping pong administracyjny, który się toczy wokół odkrywki Ościsłowo. Nasza obecność tutaj świadczy o tym, że doceniamy wasz codzienny trud i kibicujemy wam w dążeniu do osiągnięcia swoich celów. Mamy również świadomość tego, jak ważna jest działalność sektora energetycznego na naszym terenie. Chcielibyśmy podziękować wszystkim górnikom za uprawianie tego bardzo trudnego zawodu. Ale cały czas towarzyszy nam refleksja, że ten ping pong administracyjny nie może trwać w nieskończoność i niepewność jutra w końcu powinna się rozstrzygnąć. I tego wam życzymy.*

Prof. dr hab. Zbigniew Kasztelewicz, kierownik Katedry Górnictwa Odkrywkowego AGH, przestrzegał przed popełnianiem błędów: – *Rok 2018 był dosyć szczególny. Pierwszego czerwca urodził się, po raz pierwszy przyjęty przez Radę Ministrów, program dla branży. We wrześniu na Szkole Górnictwa Odkrywkowego wypracowaliśmy postulaty, które posłaliśmy do rządu.*



Wręczanie szpad górniczych.

ych – chodzi o uwarunkowania formalno-prawne. Bo jeżeli sami nie poprawimy tych uwarunkowań, to nie potrzeba Brukseli, żeby nie wydobywać kopalin. Jeżeli dla złóż strategicznych decydujące zdanie ma sołtys, ekolog czy ekoterrorysta, to gdzie my jesteśmy?

Trzy tygodnie temu ukazał się projekt polityki energetycznej. I mamy tam czarny program – dokończyć złożyć już eksploatowane, przy węglu kamiennym jest uruchamianie nowych kopaliń, przy węglu brunatnym nie ma tego zdania. Jak się wczytać w wykresy mocy i energii – nie ma Żłoczewa, nie ma Gubina i nie ma Ościsłowa.

Kiedy rozmawiam z górnikami, wychodzi prawda – popełniamy błędy. Jeżeli tak postępujemy, to minister Tchórzewski mówi: Po co rozwijać węgiel brunatny, budujmy inne energie. Nie popełniajmy błędów! O węgiel brunatny będziemy walczyć dalej,



Zasłużeni dla Górnictwa z PAK KWB Konin.



Uroczyste nadanie stopni górniczych.

10 stycznia ma się odbyć duże spotkanie w Warszawie, na którym przedstawimy postulaty, żeby uratować branżę.

Barbórka to okazja, by uhonorować pracowników, którzy swoją sumiennością i odpowiedzialnością stanowią wzór dla innych. Zgodnie z postanowieniem ministra energii w uznaniu zasług dla rozwoju górnictwa odznaką honorową *Zasłużony dla Górnictwa Rzeczypospolitej Polskiej* wyróżnieni zostali: Arkadiusz



Prezes Adam Kłapszta odbiera Medal 60-lecia HDK PCK.

Bartkowiak, Adam Golimowski, Artur Jankowski, Witold Kłowskiak, Wiesław Kwiatkowski, Zygmunt Lewandowski, Marcin Olejnik, Przemysław Różański, Andrzej Świentczak, Grzegorz Szczepankiewicz, Dariusz Urycki i Marek Biegasiewicz.

Zarząd spółki przyznał odznaki *Zasłużony Pracownik KWB Konin* 37 osobom. Nadane zostały także stopnie górnicze oraz wręczone honorowe szpady. Prezes Adam Kłapszta został wyróżniony Medalem 60-lecia HDK PCK przyznany przez Radę Krajową HDK PCK oraz Zarząd Główny PCK.

Podczas wszystkich barbórkowych uroczystości pracownikom kopalni towarzyszyła orkiestra dęta pod dykcją Mirosława Pacześnego. Jak co roku muzycy zaprosili górników wraz z rodzinami na koncert barbórkowy. Tym razem dominowały utwory polskich kompozytorów; poprzez taki dobór repertuaru orkiestra nawiązała do rocznicy odzyskania niepodległości. Konińscy muzycy wystąpili wspólnie z solistami Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca Mazowsze.

Barbórkowe żeglowanie

Zimowe Regaty Barbórkowe w Koninie to ogólnopolska impreza wyznaczająca koniec sezonu żeglarskiego. Zawody organizuje Klub Żeglarski KWB Konin w listopadzie lub grudniu na Jeziorze Pątnowskim. O tej porze roku zdarza się mróz, śnieg, czasem gwałtowny deszcz. Jednak takie okoliczności nie odstraszają żeglarzy, wręcz przeciwnie – dla wielu z nich jest to okazja do sprawdzenia się w ekstremalnych warunkach.



Podczas tegorocznych XXIV regat pogoda sprzyjała uczestnikom imprezy. Co prawda, sobotni poranek 17 listopada był mglisty i pochmurny, ale koło dziesiątej mgła się podniosła, słońce wzięło



górze i do końca dnia panowała piękna słoneczna pogoda z wiatrem w porywach 1-3 w skali Beauforta. Przybyły załogi z Gdyni, Myśliborza, Wrocławia, Gniezna, Kielc, Poznania, Bydgoszczy, Ostrowa Wielkopolskiego i wielu innych miast, razem ponad 150 żeglarzy w 54 łodziach rywalizujących w ośmiu klasach.

Kiedy uczestnicy imprezy oraz goście – wśród których byli przedstawiciele władz miasta i starostwa – i kibice zebrali się na przystani, bandera poszła w górę. Jej podniesienia dokonali honorowi komandorzy Klubu Żeglarskiego przy KWB Konin: Włodzimierz Bozacki, Henryk Kowalski oraz Andrzej Pietrzyk, który był pomysłodawcą oraz pierwszym organizatorem Zimowych Regat Barbórkowych 50 lat temu w 1968 roku. Głównego sponsora imprezy, PAK KWB Konin, reprezentował naczelnny inżynier energomaszynowy Karol Furmaniak i to właśnie on dokonał oficjalnego otwarcia XXIV Zimowych Regat Barbórkowych.

Chwilę potem sędzia główny Andrzej Mrówczyński zaprosił sterników na odprawę, zaplanowano pięć niedługich biegów, udało przeprowadzić się cztery z nich.

Ogłoszenie wyników, wręczenie nagród i zakończenie imprezy odbyło się w „Portofino”, gościnnym ośrodku firmy GLASPO. Przedstawiciel PAK KWB Konin, naczelnny inżynier górniczy Krzysztof Kubajewski wraz z komandorem Klubu Tomaszem Piasieckim w towarzystwie prezesa KnOZZ Roma-



na Latanowicza wręczyli nagrody zwycięzcom poszczególnych klas. Oto oni:

- klasa Omega Standard – Jan Springer (POL240 – RODA Gdynia),
- klasa Omega Sport – Krzysztof Turza (POL16 Tachion – PTTK Horyzont Gniezno),
- klasa Turystyczna I – Przemysław Makowski (Mat II – YK Boruta Zgierz),
- klasa Turystyczna II – Szymon Jabłkowski (POL2407 – Jabłkowski Sailing Team),
- klasa Turystyczna III – Paweł Czajkowski (Phobos 24,5 Jolka – KŻ KWB),
- klasa Open – Norbert Nowacki (POL49 – RJKP Poznań),
- klasa 420 – Paweł Łakomicki (Armor Sailing Przykona),
- klasa Optimist – Kacper Jakubowski (CSIR Ślesin).

Wręczono także puchar „Za walkę z siłami natury” ufundowany przez rodzinę Dębowskich sternikowi, który jako ostatni spłynął z wody. W tym roku był to członek górniczego klubu (oraz jeden ze sponsorów) Paweł Kraska.

Zimowe Regaty Barbórkowe jako jedyna tego typu impreza w Polsce mają oprawę muzyczną – koncert piosenki żeglarskiej „Złota Szekla”. To spotkanie odbyło się w przeddzień zawodów w konińskim Domu Kultury Oskard.

W ubiegłym roku organizatorzy przeprowadzili pierwszy Powiatowy Konkurs Piosenki Żeglarskiej „Szolna Szekla”. W drugiej edycji konkursu wzięło udział 13 uczniów z czterech szkół. Laureatki – Sandra Ławniczak i Oliwia Pałasz ze SP nr 12 oraz Iga Brzezińska ze SP nr 15 – wystąpiły wraz z dorosłymi artystami podczas koncertu w Oskardzie. Wszystkie trzy wykonawczynie wypadły doskonale.

Po tej wokalne przygrywce grupa „Żeglarska Piętnastka” zaprosiła publiczność w rejs na Hawaje. Dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 15 biorą udział w szkoleniu żeglarskim prowadzonym przez górniczy klub, a w rewanżu przygotowują specjalny barbórkowy występ.

Gwiazdą wieczoru był zespół „Atlantyda”, propagujący tradycję piosenki żeglarskiej i morskiej. Grupa objechała już wiele festiwali i marin, w Oskardzie przypomniawszy swoje najpopularniejsze przeboje i znane publiczności żeglarskie standardy.



Lampki Górnicze pojechały do Wrześni i Bełchatowa

Biegaczom dopisało szczęście. W deszczowym tygodniu trafili na okienko pogodowe, co pozwoliło pokonać 10-kilometrową trasę grudniowego biegu w przyjemnej temperaturze i w prześwytach słońca.

Bieg o Lampkę Górniczą należy do tradycyjnych imprez barbórkowych w Koninie. Jeszcze zanim rozpoczęła się moda

Na starcie odmeldowało się 246 zawodników z całej Polski, niektórzy z nich wracają do Konina co roku, była też grupa debiutantów. Start nastąpił punktualnie w południe, to też jest element tradycji. Czas odliczali Tomasz Sękowski, kierownik ds. sportu w Urzędzie Miasta oraz dr Mariusz Rychter, zastępca dyrektora Biura Zarządu PAK KWB Konin.

Zwyciężył faworyt Tomasz Szymkowiak z Wrześni, były olimpijczyk i reprezentant Polski. Wbiegł jednak na metę znacznie wyprzedzając pozostałych zawodników, uzyskał czas 32:33, a średnią prędkość – 19 km/godz. Drugi zawodnik Tomasz Owczarek z Bełchatowa (czas 33:03) przyznał:

– Wiało dosyć mocno, ciężko było na podbiegach, tym bardziej się cieszę, że udało mi się dobiec na drugim miejscu. Trzecią lokatę zajął Robert Werner z Malanowa (36:12).

Wśród 42 pań zwyciężyła Izabela Wierzchowska z Kalisza (39:16), już kilka razy plasująca się w czołówce. Druga była Sylwia Hałackiewicz (41:57), a trzecia Joanna Nalewalska (42:49).

W rozgrywanych jednocześnie Mistrzostwach Polski Górników Węgla Brunatnego o tytuł walczą pracownicy KWB Turów, Bełchatów i Konin. W tym roku pretendentów



na bieganie, uczestnicy biegu ścigali się na ulicach miasta. 27. edycja tej sportowej rywalizacji została zorganizowana przez Klub Biegacza „Aktywni Konin” w sobotę 8 grudnia. Nie tylko główna nagroda biegu nawiązuje do górnictwa, ale również trasa, która prowadzi wokół Parku 700-lecia i w pobliżu ogródków działkowych, czyli na zrekultywowanym terenie pierwszej konińskiej odkrywki Morzysław.



Zwycięzca biegu Tomasz Szymkowiak na mecie.

było 29, wśród nich – po raz pierwszy – dwie panie.

Przez ostatnie lata w tej konkurencji dominowali koledzy z Turowa, Tomasz Rudnik zwyciężał pięć razy z rzędu. Tym razem Lampka Górnicza trafiła do Bełcha-





towa, skąd przyjechała silna grupa zdecydowana powalczyć o zwycięstwo. Udało się – nowym mistrzem został Tomasz Sonciński z PGE GiEK S.A. Oddział KWB Bełchatów, który przyznał: – Planowaliśmy troszkę zmienić kolejność miejsc. Najbardziej obawiałem się zawodnika z Konina. Wiatr jest dziś dosyć mocny, na pewno przeszkadzał, życiówki dzisiaj nie da się zrobić, ale warunki – jak na tę porę roku – ogólnie są dobre. Przyjechalіśmy sporą grupą z naszej kopalni i kilka osób tak przy okazji. Będziemy szykować jeszcze silniejszą ekipę z samej kopalni na przyszły rok, będzie nas co najmniej jeszcze raz tyle. Dla górnictwa przyszły gorsze czasy, ale mimo wszystko stać nas na to, żeby odświeżyć tradycję i troszkę się przyłożyć, chodzi przecież o rekreację i sport.

Drugie miejsce zajął Michał Dryjański z Kleczewa (37:36), a trzecie Tomasz Rudnik z Bogatyni (37:58), który powiedział: – Tytułów się nie oddaje. Ja też nie oddałem, ktoś go musiał go wziąć. Taki jest sport, zwyciężają lepsi, trzeba się cieszyć z tego, że jest rywal. Gratuluję zwycięzcy. Ja miałem w tym roku inne cele, zrobiłem siedem maratonów, potrzebuję już odpocząć.

Czwartą lokatę zajął Artur Ogórek z Bełchatowa, a kolejne: Rafał Ślebioda, Jakub Krupiński, Patryk Walczak

i Tomek Kołatek. Górnicy okazali się silną grupą, najlepsi z nich w klasyfikacji ogólnej byli na piątym, siódmym, ósmym i dwunastym miejscu.

Nagrodę dla najlepszej górniczki odebrała reprezentantka kopalni Bełchatów Krystyna Tłałka.

Nagrody zwycięzcom wręczyli wiceprezydent Konina Paweł Adamów oraz przedstawiciele kopalni – Mariusz Rychter i Józef Cajdler.

Fot. Piotr Ordan



Mistrzowie Polski Górników Węgla Brunatnego.

POSTULATY

dla rozwoju branży górnictwa odkrywkowego

zebrane podczas VI edycji

SZKOŁY GÓRNICTWA OKRYWKOWEGO 2018 roku



Ochrona złóż

1. Zabezpieczenie złóż węgla brunatnego przed ich powierzchniową zabudową

Uzasadnienie

Niezależnie od modelu zmian klimatycznych tak gorąco diskutowanych na forach unijnych, Polska ze swoimi uwarunkowaniami zasobowymi, ekonomicznymi i społecznymi chcąc zapewnić niezależność i bezpieczeństwo energetyczne swoim obywatelom musi opierać politykę energetyczną w pierwszym rzędzie na źródłach surowców rodzimych, tj. na węglu brunatnym i kamiennym. Jest to oczywiste dla wielu obywateli w kraju, ale nasze stanowisko należy szeroko propagować również na zewnątrz by w innych krajach zrozumiano nasze racje. Rozwój infrastruktury i zabudowa powierzchni nad złożami może istotnie zwiększyć koszty uruchomienia przyszłej eksploatacji. Brak jest rozwiązania tego problemu w dotychczas obowiązującym systemie prawnym. Obecne przepisy o planowaniu przestrzennym nie pozwalają na skuteczne zabezpieczenie terenu nad ważnymi dla przyszłego rozwoju kraju złożami przed zabudową, pomimo tego, że nie brakuje alternatywnych terenów mogących być wykorzystanych pod zabudowę. Swojej funkcji nie spełniają również aktualne przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (dalej „PGiG”). Zgodnie z obowiązującymi przepisami (w szczególności art. 95 PGiG) udokumentowane złoża kopalni w celu ich ochrony należy ujawniać w studium, planie miejscowym oraz planie województwa. Przepisy te nie są jednak efektywne. W szczególności wątpliwości budzi interpretacja obowiązku ujawniania złóż kopalni w celu ich ochrony oraz niejednolite stanowiska sądów administracyjnych w tym względzie. Wielokrotnie gminy, dla obszarów, na których występują udokumentowane złoża kopalni sporządzając studium i plany miejscowe, interpretują obowiązek ujawniania złóż kopalni jedynie jako konieczność zamieszczenia w danym akcie planowania przestrzennego informacji o występowaniu złoża. Uzasadnione wydaje się, aby w przepisach PGiG doprecyzowano znaczenie obowiązku „ujawnienia udokumentowanego złoża w celu jego ochrony” i wskazano jakie skutki tego zapisu są dla gospodarowania tą przestrzenią. W konsekwencji obecnej

sytuacji prawnej wprowadzone (uwidocznione) w dokumentach planistycznych złoża (MPZP, SUIZPG), które w przyszłości mogłyby być eksploatowane są zabudowywane np. drogami publicznymi. Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. – o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, wpisująca obowiązek uzyskania opinii organu nadzoru górnictwa w odniesieniu do terenów górniczych (art. 11d pkt 8), absolutnie nie jest wiążąca i nie zabezpiecza obszaru nad złożem przed zabudową. Dotyczy to jedynie złóż, dla których wyznaczono teren górniczy, czyli tam, gdzie dla udokumentowanego złoża wydano koncesję na wydobywanie. Poza wszelką regulacją są natomiast złoża, dla których jeszcze nie wydano koncesji. Chcąc zapewnić przyszłym pokoleniom możliwość wykorzystania złóż w ramach polityki zrównoważonego rozwoju powinniśmy nie tylko nie dopuszczać do rabunkowej ich eksploatacji, lecz również chronić je. Nadmierna zabudowa terenu nad złożami może wykluczyć je z eksploatacji ze względów ekonomicznych.

1.1. Zabudowa złóż przez inwestycje wykonywane na podstawie specustaw

Uzasadnienie

Na chwilę obecną w polskim systemie prawnym obowiązują 12 tzw. specustaw, które wprowadzają szczególne zasady dotyczące sposobu lokalizowania objętych nimi inwestycji. W zdecydowanej większości przypadków przedmiotowe specustawy opierają się na wyłączeniu stosowania przepisów UPZP. Tym samym, wprowadzenie jedynie w UPZP przepisów zakazujących zabudowywania złóż kopalni może okazać się niewystarczające w celu zapewnienia im ochrony.

2. Zabezpieczenie innych złóż występujących pod przyszłą eksploatację

Uzasadnienie

Podobnie jak przy zabezpieczeniu złóż węgla brunatnego, tak i zabezpieczenie innych złóż nie jest problemem rozwiązalnym. Konieczne jest zdefiniowanie w długofalowej polityce surowcowej, na szczeblu krajowym jakie złoża będą eksploatowane, jaki mają status i w jakiej kolejności z uwzględnieniem przyjętych założeń polityki państwa będą eksploatowane.

3. Odrębność dla inwestycji budowlanych związanych z przemysłem wydobywczym, a miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Uzasadnienie

Budowa kopalni odkrywkowej wiąże się z koniecznością wybudowania infrastruktury wokół złoża, co jest niezbędne do podjęcia eksploatacji. Dlatego też wprowadzenie samych granic udokumentowanego złoża do studium lub MPZP na podstawie zatwierdzonej dokumentacji geologicznej nie jest równoznaczne z zapewnieniem wprowadzenia do MPZP niezbędnego obszaru wokół złoża dla wybudowania infrastruktury kopalnianej. Stwarza to sytuację prawną, pozwalającą nieprzychylnym rozwojowi górnictwa organom samorządowym możliwość blokowania powstania kopalni poprzez nie przewidzenia w planach takiego zagospodarowania terenu. W efekcie de facto o inwestycji na skalę kraju decyduje wójt (burmistrz, prezydent), gdyż daje mu się możliwość skutecznego jej blokowania. Przykładem takich paradoksów są odmowy wprowadzenia pasa technicznego wraz ze zwałowiskiem zewnętrznym np. przy odkrywce Dęby Szlacheckie (gmina Babiak). Eliminuje to możliwość rozpoczęcia eksploatacji takiego złoża lub powoduje istotne zmniejszenie zasobów bilansowych mogące wyeliminować dane złożo z eksploatacji ze względów ekonomicznych. Dodatkowo jest to sprzeczne z zapisami dotyczącymi racjonalnej gospodarki złożem.

4. Konieczne zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

4.1. Poszerzenie katalogu podmiotów posiadających legitymację do złożenia wniosku o wszczęcie procedury

Uzasadnienie

Gminy nie wykonują należycie swoich obowiązków planistycznych w zakresie uwzględnienia nowych udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Priorytetem gmin w zakresie planowania przestrzennego są tereny mieszkaniowe czy usługowe. Niestety wprowadzenie nowo udokumentowanych złóż jest „niewygodnym” obowiązkiem i wielokrotnie wiąże się z otwartą walką pomiędzy przedsiębiorcą a gminą również na drodze sądowej.

4.2. Eliminacja wielokrotnej oceny inwestycji górniczej pod kątem zgodności z MPZP/Studium

Uzasadnienie

Z treści art. 95 i art. 104 PGiG wynika, iż w obecnych uwarunkowaniach prawnych zachodzi konieczność przeprowadzania min. dwukrotnej (a niekiedy i trzykrotnej) zmiany aktów prawa miejscowego, tj. MPZP. Procedura zmiany planistycznej jest długotrwałą, kosztowną i nieprzewidywalną w czasie co do momentu jej zakończenia.

Obecne zapisy ww. artykułów powodują konieczność min. dwukrotnego przeprowadzenia postępowania planistycznego; pierwsze postępowanie dotyczy ujawnienia złóż w studium i MPZP natomiast w drugim postępowaniu ujawnia się w dokumentach urbanistycznych obszar i teren górniczy (wyznaczone w koncesji) – co znacząco wydłuża czas takowego postępowania (pomijając „kwestię pośrednią” związaną z postępowaniem środowiskowym); ponadto utrzymanie istniejących zapisów w zakresie obligatoryjnego terminu 2 lat w Studium bez MPZP w żaden sposób nie rozwiązuje problemu z możliwością uzyskania decyzji środowiskowej i koncesji w przypadku istnienia MPZP (nie uwzględniającego obecności złoża) oraz w odniesieniu do nieruchomości podlegających ochronie na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych – w przypadku których brak jest MPZP (co wymaga w szczególności tzw. zgody na zmianę przeznaczenia takowych gruntów – wyrażanej w ramach uzgodnień MPZP z właściwym organem administracyjnym na wniosek wójta/burmistrza) wyklucza możliwość uzyskania decyzji na wyłączenie gruntów z produkcji rolnej i leśnej (co czyni działalność niewykonalną, pomimo posiadania koncesji i zatwierdzonego planu ruchu); nie sposób w tym miejscu pominąć odniesienie się do dyskryminującego złoża inne niż węglowodory zapisu art. 95 ust. 3 oraz art. 96 ust. 1. pkt. 2 PGiG. Skoro złoża kopalin podlegają ochronie, co wynika z PGiG, Prawa ochrony środowiska,



ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, oczywiście wydaje się również zabezpieczenie możliwości ich eksploatacji pod warunkami określonymi w decyzji środowiskowej. W przypadku decyzji negatywnej przedsięwzięcie nie może być realizowane. Z kolei w sytuacji uzyskania decyzji pozytywnej, nie powinno mieć miejsca inne ograniczenie czy blokowanie działalności. Ponieważ w niektórych przypadkach oddziaływanie na środowisko może wykraczać poza granice nieruchomości przedsiębiorcy i tym samym stanowić pewne ograniczenia w zakresie korzystania z nieruchomości osób trzecich, zasadnym jest wprowadzenie do aktów prawa miejscowego takowych ograniczeń poprzez ich uwidocznienie i charakterystykę (m.in. granice udokumentowania złoża oraz granice obszaru i terenu górniczego).

Postulaty dla Polityki Surowcowej Państwa

5. Działania na rzecz Polityki Surowcowej Państwa

Celem polityki surowcowej powinno być zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego, w tym energetycznego Polski. W obliczu spadku dostępności do surowców, a także wyczerpywania zasobów, zapewnienie ich bezpiecznych dostaw jest celem strategicznym wielu rozwiniętych państw. Funkcjonowanie gospodarki Polski powinno być zabezpieczone możliwością pozyskiwania surowców ze złóż krajowych zwłaszcza w sytuacji, gdy mogą wystąpić problemy pozyskiwania ich z importu.

Uzasadnienie

Przedstawiony Projekt Polityki Surowcowej Państwa (PSP 2018) – nie jest de facto Polityką Surowcową Państwa. Jest wyłącznie wizją i nakreśleniem obszarów, w tym również tych które nie zawsze powinny być przedmiotem polityki surowcowej. Wartością dodaną jest tylko fakt, że o tym projekcie się mówi i dla niektórych decydentów temat został naświetlony oraz godny uwagi. Po analizie tego dokumentu najbardziej rzuca się w oczy kompletna marginalizacja w PSP kopalin energetycznych. Dlatego dalej aktualny jest postulat o przygotowanie i przyjęcie przez Radę Ministrów wiążącej Polityki Surowcowej Państwa. Dokumentu, który wyznaczy wieloletnie działania w celu zapewnienia dostępu do surowców, w tym surowców strategicznych (energetycznych) i będzie też zawierał:

- Opracowanie diagnozy stanu wyjścia dla Polityki Surowcowej Państwa oraz
- Zadbaj o spójność dokumentów i czytelną procedurę ich tworzenia;
- Zapewnij maksymalną ochronę zasobów baz danych oraz optymalne wykorzystanie baz PIG-u;
- Poszukaj systemowych rozwiązań w zakresie ulg, podatków w obszarze zagospodarowania odpadów, zasobów antropogenicznych, kopalin towarzyszących;
- Wprowadzi konieczność stworzenia instrumentów prawnych do rozwiązań kolizji planistycznych;

- Wprowadzi konieczność waloryzacji złóż poszczególnych kopalin w tym na pierwszym miejscu kopalin energetycznych wraz z rankingiem tych złóż;
- Dokona analizy perspektywicznej krajowego bilansu zasobów kopalin uwzględniając światowe trendy oraz prawdopodobne scenariusze ich ewaluacji;
- Zapewni opracowanie ścisłego, długoterminowego harmonogramu cyklu prac poszukiwawczych; dokumentacyjnych i górniczych w aspekcie gospodarki złożami kopalin (strategicznych);
- Zapewni wykonanie szczegółowego rozpoznania geologicznego obszarów prognostycznego i perspektywicznego występowania kopalin (wstępnie wyznaczone zostały one w warstwie normatywnej „Kopaliny” Mapy Geośrodowiskowej Polski);
- Uwzględni wyznaczone obszary prognostycznego występowania kopalin w Krajowym bilansie zasobów kopalin;
- Zapewni dokończenie prac weryfikacyjnych obszarów prognostycznych na terenach nie objętych dotychczas pracami w zakresie kruszyw naturalnych piaskowo-żwirowych;
- Potraktuje złoża kamienia wapiennego ze składem znajdującym zastosowanie w procesie odsiarczania spalin w energetyce konwencjonalnej, jako surowca strategicznego, w grupie tej samej co węgiel, gdyż surowiec ten towarzyszy procesom spalania i powinien korzystać ze specjalnych uwarunkowań górniczych tj. nabywania nieruchomości na złożu;
- Zapewni stworzenie regulacji prawnych i podstaw do eksploatacji kopalin antropogenicznych.

5.1. Ustalenie listy złóż strategicznych dla gospodarczego wykorzystania

Uzasadnienie

Dla ochrony udokumentowanych zasobów kopalin, dla potrzeb planów przestrzennych, Główny Geolog Kraju powinien dokonać waloryzacji złóż poszczególnych kopalin podstawie jasnych kryteriów, w tym na pierwszym miejscu kopalin energetycznych i np. kamienia wapiennego, wraz z rankingiem tych złóż i ustalić listę złóż, które z uwagi na ich strategiczny charakter winny być bezwzględnie chronione. Powyższy ranking zapewni przyszłościowe gospodarcze wykorzystanie wysoko zwaloryzowanych złóż w ustalonym horyzoncie czasowym.

6. Pozostawienie Państwowego Instytutu Geologicznego w formule jaka jest obecnie

Uzasadnienie

Trudno znaleźć dziś i na przestrzeni minionego wieku instytucję bardziej zasłużoną i kompetentną dla geologicznej służby publicznej niż Państwowy Instytut Geologiczny. Zakres i realizacja wykonanych zadań świadczą, że Instytut mimo zmian politycznych, strukturalnych, gospodarczych w pełni wywiązywał się z postawionych mu zadań. Nie ma potrzeby zmieniać „wizy-

tówek” dla samej tylko zmiany. Wymagane zmiany można dokonać pod szyldem szacownej Instytucji z pozostawieniem dorobku, doświadczenia i w oparciu o posiadane zasoby sprzętowe, lokalowe i kadrowe. Sygnalizowane w tym projekcie PSP zmiany mogą skutkować kompletnym chaosem, gdyż nie wiadomo do którego momentu mamy do czynienia ze służbą państwu, a od którego momentu jest to prywatny kapitał. Nie niszczy tego co jest dobre i co służy pokoleniom geologów, górników, inwestorom oraz administracji.

7. Opracowanie nowej Polityki Energetycznej do 2050 roku

Polska winna posiadać realną Politykę Energetyczną do 2050 roku.

Uzasadnienie

Polityka Energetyczna winna wskazywać jakie surowce energetyczne i w jakim czasie winny być udostępniane dla krajowej energetyki. Taką zasadę stosują wszystkie kraje na świecie, które posiadają własne zasoby surowców energetycznych – w pierwszej kolejności wykorzystują swoje paliwa, a w drugiej kolejności z paliw z importu. Taka zasada chroni rynek pracy i ochrania gospodarkę przed różnymi „naciskami zewnętrznymi” zapewniając nie tylko bezpieczeństwo energetyczne, ale również samowystarczalność energetyczną (pod względem dostaw energii elektrycznej) Polska na tle innych krajów jest pod tym względem wyjątkowa. Jedną z przyczyn rozwoju energetyki odnawialnej w krajach zachodnich było i jest uniezależnienie się od importowanych surowców energetycznych, które są nieodnawialne i się wyczerpują. Polsce ich wyczerpanie nie grozi w bezpiecznym horyzoncie czasowym o ile zadamy o ich ochronę. Dlatego nie musimy być liderem we wprowadzaniu droższych rozwiązań energetyki odnawialnej i możemy poczekać, aż staną się one tańsze od obecnych źródeł energii.

Oplaty, podatki, nielegalna eksploatacja

8. Zachowanie należnej opłaty eksploatacyjnej dla gmin górniczych

Uważamy, że propozycja ograniczenia wpływów gmin z tytułu opłat eksploatacyjnych do wysokości 500 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest niebezpieczna i rażąco niesprawiedliwa. Uderza w zasady i ideę wprowadzania „opłat środowiskowych – opłaty eksploatacyjnej”, których podstawową funkcją jest wyrównanie środowisku i mieszkańcom gmin górniczych wszelkich strat, uciążliwości z tytułu prowadzonej działalności przemysłowej. Działania prośrodowiskowe, kompensacyjne, tworzenie na terenach pogórniczych nowej jakości obszarów i życia społecznego, są działaniami kosztotwórczymi. Ustawiony sztuczny limit do 500 zł/1 mieszkańca, nie wynikający z faktycznych kosztów oddziaływania przemysłu wydobywczego na określoną pojemność środowiskową, jest działaniem nieodpowiedzialnym. Już dzisiaj ryzyko prowadzenia działalności górniczej w Polsce jest

wystarczające wysokie. Brak jest zadeklarowanych inwestorów do inwestycji geologiczno-górniczych. W przypadku odebrania gminom opłat eksploatacyjnych lub ich modyfikacji, znalezienie przychylności we władzach gminnych dla górnictwa będzie niemożliwe.

9. Uszczelnienie systemu dotyczącego źródeł pochodzenia kopalin w przepisach dotyczących opodatkowania (w tym VAT), podatków lokalnych i opłat środowiskowych

Obecnie prowadzone działania w zakresie zwalczania procederu nielegalnej eksploatacji złóż kopalin sprowadzają się do trudnych pod względem dowodowym postępowań w zakresie wykrycia sprawcy oraz ustalenia wielkości nielegalnie pozyskanej kopalin. W niektórych przypadkach sprawcy wykorzystują liczne luki w obowiązujących przepisach prawa.

Uzasadnienie

Istniejące obecnie przepisy m.in. w zakresie podatkowym utrudniają, a niejednokrotnie uniemożliwiają wręcz, skuteczną walkę z nielegalną bądź nieuczciwą eksploatacją złóż kopalin. Utrwalił się bowiem pogląd, iż nielegalna eksploatacja złóż sprowadza się głównie do naruszenia przepisów PGiG, a w wymiarze finansowym do braku uiszczenia należnej opłaty eksploatacyjnej (która w takim przypadku zostaje odpowiednio powiększona). Dotychczasowe doświadczenia wynikające z postępowań administracyjnych potwierdzają niewielką skuteczność egzekucji w takich przypadkach – pomimo dużego zaangażowania przede wszystkim organów nadzoru górniczego (jako jedyne organu), co stanowi zachętę i poczucie bezkarności dla nieuczciwych przedsiębiorców, a z drugiej strony bezradność organów państwa. Dla poprawy i ułatwienia skuteczności działań z procederem nielegalnej eksploatacji należy tą problematykę znacznie rozszerzyć, tj. określić szerszy aspekt szkód i strat ekonomicznych instytucji publicznych. Powstanie bowiem nielegalnego wyrobiska powoduje szkodę w środowisku, a więc stanowi naruszenie przepisów o ochronie środowiska, w tym również w wymiarze materialnym (np. opłaty za korzystanie ze środowiska); w przypadku wystąpienia takiej działalności w obrębie gruntów chronionych powoduje ich nieodwracalne zniszczenie, w tym także w wymiarze ekonomicznym (opłata za wyłączenie z produkcji leśnej lub rolnej bez decyzji i bez zgody). Znaczące skutki ekonomiczne (straty budżetu) spowodowane są również brakiem uiszczenia w takich przypadkach należnego podatku dochodowego i przede wszystkim podatku VAT, ale także właściwego podatku lokalnego, tj. od nieruchomości. Ponadto istnieją także praktyki nieuczciwej dystrybucji kopalin poprzez ich pozyskiwanie w trybie odrębnych przepisów (np. prawo wodne – pozory budowy stawów rybnych) i ich późniejsze wprowadzenie do obrotu gospodarczego jako kopaliny – niekiedy w oparciu o nieprawdziwe badania i orzeczenia jakościowe – określone dla innego przedsiębiorcy prowadzącego uczciwą działalność górniczą. Podaż surowców z nielegalnej eksploatacji obniża ceny surowców na rynku i pogarsza opłacalność legalnej eksploatacji, która wno-

sząc wszystkie należne opłaty ponosi wyższe koszty. Narusza to warunki konkurencyjności i łamie przepisy o zapewnieniu równości konkurencji UOKiK.

10. Weryfikacja zakresu i wielkości ponoszonych danin przez przedsiębiorców górniczych

Uzasadnienie

Daniny są przedmiotem regulacji wielu ustaw. Zauważa się brak spójnej i stabilnej międzyresortowej polityki w zakresie opłat publiczno-prawnych i podatków. Przedsiębiorcy płacą około 32 daniny na:

- Składki do ZUS,
- Wpłaty na państwowe fundusze celowe,
- Wpłaty do budżetu państwa,
- Opłaty za korzystanie ze środowiska,
- Opłaty i podatki lokalne,
- Inne obciążenia.

Obserwując sytuację górnictwa odkrywkowego, należy zauważyć, że obciążenie działalności tej branży w Polsce jest zbyt duże, biorąc pod uwagę jej specyfikę. Polityka podatkowa powinna wspierać działalność górnictwa jednak nie może wyręczać zarządów przedsiębiorstw od kontrolowania kosztów działalności. Należy również zauważyć, iż zapłacone zobowiązania publicznoprawne mają swoje przełożenie na poziom kosztów produkcji surowców, w tym przede wszystkim koszty wynagrodzeń wraz z narzutami na ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia oraz koszty z tytułu podatków i opłat. Z punktu widzenia wyników ekonomiczno-finansowych jest to złożone zjawisko ponieważ z jednej strony obciążenia górnictwa są wydatkiem środków finansowych, a z drugiej znacząco zwiększają koszty produkcji. Konieczna jest więc gruntowna analiza obciążeń fiskalnych polskich przedsiębiorstw wydobywczych. Przykładowo, podatek akcyzowy podobnie jak podatek od towarów i usług nie wpływają bezpośrednio na sytuację przedsiębiorstw, jednak zwłaszcza podatek VAT stanowi znaczący element cenotwórczy. Obniżenie stawki tego podatku korzystnie wpłynęłoby na sytuację branży, a także na pozostałą część gospodarki, poprzez kształtowanie cen energii pochodzącej z węgla.

Zdajemy sobie sprawę z faktu, iż rozwiązania w zakresie zmniejszenia obciążeń działalności górniczej powinny mieć charakter kompleksowy i systemowy i nie powinny naruszać zasady sprawiedliwości społecznej w kontekście ogólnie obowiązującego systemu podatkowego, gdyż przynieść to może branży więcej szkody niż pożytku. Wzorem państw zachodnich, powinniśmy dla strategicznych sektorów państwa spodziewać się ulg i zwolnień a nie zaostrzenia polityki fiskalnej.

Konieczne zmiany w ustawie Prawo geologiczne i górnicze

11. Obszary proponowanych zmian lub gotowe regulacje jakie powinny być przedmiotem najpilniejszych zmian w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze

11.1. Ograniczenie możliwości dokumentowania nowych złóż w obrębie złóż już udokumentowanych przez inny podmiot gospodarczy

11.2. Przypisanie kompetencji marszałkom zamiast starostom przy wnioskach o kolejne dokumentowanie nowych złóż (< 2 ha) w tej samej jednostce złożowej

11.3. Sprawdzanie prawidłowości wykonanych dokumentacji złóż pod kątem formalno-prawnym i merytorycznym przez państwową służbę geologiczną, które powinno poprzedzać możliwość ubiegania się o koncesję na wydobywanie kopalin

11.4. Objęcie przez państwową służbę geologiczną kontrolą i monitoringiem obszarów udokumentowanych złóż, jak i terenów poza ich granicami

11.5. Oddanie jednemu organowi kompetencji w zakresie kontroli prawidłowości naliczania opłat eksploatacyjnych oraz operatu ewidencyjnego zmian zasobów

Uzasadnienie

Według aktualnego stanu prawnego, organy nadzoru górniczego nie są powołane do kontroli prawidłowości naliczania opłat eksploatacyjnych, gdyż te kompetencje powierzono w całości organom koncesyjnym. Z kolei obecne unormowania (art. 102 ust. 3 PGiG) nie dają organom koncesyjnym wglądu w podstawową dokumentację dotyczącą gospodarki złożem, jaką jest corocznie sporządzany operat ewidencyjny zmian w zasobach. Zasadnym jest powierzenie pełnej możliwości kontroli zarówno prawidłowości sporządzania operatów ewidencyjnych jak również prawidłowości naliczania opłat eksploatacyjnych wyłącznie organom nadzoru górniczego. Jedna i druga kwestia są bowiem ze sobą merytorycznie powiązane.

11.6. Wprowadzenie definicji ustawowej „odkrywka”, „przodek” dla określenia uprawnień emerytalnych. W szczególności pozwoli to na ograniczenie interpretacji prawnych czym jest praca górnicza

11.7. Wprowadzenie definicji ustawowej „wody kopalniane” dla określenia wód jakie będą objęte regulacją PGiG i dla których nie będą mieć zastosowania przepisy ustawy – Prawo wodne oraz będą mogły korzystać z zapisu art. 20 PGiG o bezpłatnym korzystaniu z wód kopalnianych na potrzeby zakładu

11.8. Dokonanie zmian w zakresie wymagań dotyczących przygotowania zawodowego i doświadczenia zawodowego osób dozoru ruchu

Uzasadnienie

Zgodnie z zapisem art. 53 ust. 2 PGiG osoby wykonujące czynności w dozorze ruchu zakładu górniczego są obowiązane posiadać określone przez pracodawcę przygotowanie zawodowe i doświadczenie zawodowe do wykonywania tych czynności. Ustawa nie wskazuje sposobu określenia przez pracodawcę wymagań dotyczących przygotowania i doświadczenia zawodowego osób, którym zamierza powierzyć się obowiązki osoby dozoru ruchu oraz formy wydania zaświadczenia. W związku z powyższym osobami dozoru ruchu mogą być osoby przypadkowe, a często są to członkowie rodzin (córka, syn, żona itp.) którzy nie mają nic wspólnego z prowadzoną działalnością górniczą albo sam przedsiębiorca sobie nadaje kwalifikacje. W przypadku powrotu do stwierdzenia kwalifikacji do wykonywania czynności osób dozoru ruchu przez organy nadzoru górniczego należy rozważyć kwestię dotyczącą terminu obowiązywania zaświadczeń wydanych w trybie art. 53 ust. 2 PGiG – po nowelizacji ustawy PGiG, np. – z zachowaniem 6-miesięcznego okresu dostosowawczego osób posiadających zaświadczenia w trybie art 53 ust 2 PGiG.

11.9. Wprowadzenie zmian w kwalifikacjach – mierniczy górniczy i geolog górniczy

Kolejnym postulatem jest uregulowanie kwestii zakresu uprawnień. Zgodnie z art. 53 PGiG osoby zatrudnione w ruchu zakładu górniczego są obowiązane posiadać odpowiednie kwalifikacje. Do takich osób należą mierniczy górniczy i geolog górniczy – którzy oprócz stosownych wymagań ogólnych i zawodowych (praktyka) muszą nabyć w drodze egzaminu państwowego specjalistyczne uprawnienia Prezesa WUG. Tymczasem zgodnie z art. 116 PGiG dopuszcza do grona takich osób również osoby nie posiadające takowych uprawnień, tj. geodetę posiadającego kwalifikacje zawodowe w zakresie wykonywania pomiarów sytuacyjno-wysokościowych (np. z wykształceniem średnim) i geologa posiadającego kwalifikacje zawodowe w zakresie sporządzania dokumentacji geologicznej złóż tych kopalnin.

Uzasadnienie

Nawiązując do ww. specjalistycznych uprawnień osób zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego, tj. mierniczego górniczego i geologa górniczego, ich rangi i odpowiedzialności, należy podkreślić, iż obecne zapisy ustawy budzą pewne wątpliwości co zgodności z ustawą zasadniczą w zakresie dopuszczenia do sporządzania dokumentacji mierniczo-geologicznej geodetów i geologów nie posiadających uprawnień nadawanych przez Prezesa WUG (opinia eksperta ds. legislacji Biura Analiz Sejmowych z dnia 13.07.2012 r. autorstwa dr hab. Marka Szydło). Ponadto uregulowania te są krzywdzące dla osób posiadających ww. uprawnienia. Wymagania stawiane mierniczym górniczym i geologom górniczym są wysokie, co wydaje się oczywiste. Dopuszczenie do górnictwa odkrywkowego geodetów i geologów nie posiadających uprawnień Prezesa WUG w sposób znaczący zmienia sens tych wymagań, gdyż np. geodeta może posiadać tylko wykształcenie średnie, nie posiadać wiedzy w zakresie górnictwa, mechaniki górotworu, mechaniki gruntów, hydrogeologii, itd., a ustawa dopuszcza go do sporządzania dokumentacji mierniczo-geologicznej. Tymczasem dla mierniczego górniczego stawiane są wymagania nieporównywalnie większe (np. konieczność wykształcenia wyższego i długość praktyki zawodowej w ruchu zakładu górniczego, egzamin na uprawnienia: część pisemna i ustna).

11.10. Zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego

Mając na uwadze regulacje zawarte w art. 106, art. 168 ust. 2 oraz definicję obiektu budowlanego zakładu górniczego zawartą w art. 6 pkt. 4 PGiG należy ustalić kryteria przebiegu granicy zakładu górniczego. Aktualnie bowiem przedsiębiorca sam określa czy tym organem będzie nadzór górniczy czy nadzór starosty. Potrzebne jest skonkretyzowanie kryteriów określających przebieg granicy zakładu górniczego, co nie będzie pozostawiało dowolności w wyborze organu przez przedsiębiorcę.

11.11. Zmiana zasad dokonywania zmian w planie ruchu

Dotychczasowe regulacje w praktyce ograniczają dokonywanie w trybie uproszczonym treści planu ruchu. Wydaje się zasadnym rozszerzenie zakresu zmian dokonywanych w trybie uproszczonym o inne elementy takie np. jak: zał. nr 1 – Struktura organizacyjna, pkt 18. Opis transportu wewnątrz zakładu.



11.12. Sporządzenie wykazu prac, dla których wymagane jest posiadanie stosownych kwalifikacji – praca w ruchu zakładu górniczego

Wymóg zapewnienia przez podmioty obce w ruchu zakładu górniczego osób posiadających odpowiednie kwalifikacje, powoduje, że nie ma konkurencyjności, a wygrywający przetargi przedkładają do dokumentacji przetargowej z braku osób wolnych na rynku, osoby kierownictwa i dozoru ruchu kopalni. Podnosi to ceny i nie jest to konkurencyjne. Należy zweryfikować do jakich prac podmioty obce muszą bezwzględnie posiadać stosowne kwalifikacje, a do jakich nie jest to konieczne.

11.13. Wzmocnienie organów nadzoru górniczego w zakresie prowadzonych postępowań badań przyczyn i okoliczności zaistniałych wypadków

11.14. Zmiana organizacji procesu rekultywacji i likwidacji zakładu górniczego

Procesy te z uwagi na liczebność organów nie przebiegają skutecznie. Proponuje się, że dla terenów górniczych proces rekultywacji i likwidacji powinien być skoncentrowany w rękach nadzoru górniczego.

11.15. Zmiana definicji kopaliny wydobytej

Art. 6. ust. 1 pkt. 3) PGiG definiuje kopalinę wydobytą jako „całość kopaliny odłączona od złoża”; definicja ta nie jest jednoznaczna i przybiera różne formy interpretacji przez przedsiębiorców.

Propozycja:

Zdefiniowanie kopaliny wydobytej jako „całość kopaliny oddzielonej od nienaruszonej robotami górniczymi i ich oddziaływaniem struktury złożowej”.

Uzasadnienie

Doprecyzowanie definicji kopaliny wydobytej pozwoli jednoznacznie wyeliminować możliwość subiektywnej interpretacji definicji i tym samym ujednolicienie naliczania wysokości opłat eksploatacyjnych (w wielu przypadkach opłata eksploatacyjna naliczana jest wyłącznie na podstawie sprzedaży). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że powszechnie są stosowane różne metody określania kopaliny wydobytej dla potrzeb uiszczania opłaty eksploatacyjnej.

Konieczne zmiany w ustawie – Prawo wodne

12. Konsolidacja wybranych pozwoleń wodnoprawnych

W zakresie wymaganych pozwoleń wodnoprawnych, ze względu na ilość takich pozwoleń, które potencjalnie mogą dotyczyć prowadzących działalność zakładów górniczych wskazana jest ich konsolidacja, tzn. przyjęcie, że niektóre z pozwoleń wodnoprawnych zastępują inne.

Jednocześnie przepisy dotyczące zawartości operatu wodnoprawnego dla odwadniania zakładów górniczych powinny być poszerzone o zapis, zgodnie z którym: „Operat wodnoprawny na trwałe odwadnianie zakładów górniczych zawiera jednocześnie informacje wymagane dla operatów na długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej, odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych z odwodnienia zakładów górniczych, przerzuty wód oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych o ile takie działania będą miały miejsce”.

13. Doprecyzowanie definicji „wód niezanieczyszczonych”

Zgodnie z przepisami art. 16 pkt 61 lit. e ustawy Prawo wodne ściekami nie są „niezanieczyszczone wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych”. Niestety ustawa Prawo wodne nie wskazuje co znaczy „wody niezanieczyszczone”. Rodzi to problem z uznaniem wód z odwodnienia wyrobisk za wody czyste.

14. Doprecyzowanie zasad obliczania opłat

Istotny problem z punktu widzenia funkcjonowania zakładu stanowią obciążenia z tytułu ponoszonych opłat. W przypadku ustawy Prawo wodne szczególne emocje budzą opłaty z tytułu „odprowadzania do wód lub do urządzeń wodnych – wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów at-



mosferycznych albo w systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast”. Tak zwana opłata stała w tym zakresie jest ustalana jako (art. 271 ust. 4) „iloczyn jednostkowej stawki opłaty, czasu wyrażonego w dniach i określonej w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym maksymalnej ilości wód, wyrażonej w m³/s, odprowadzanych do wód”. Zwrócić należy uwagę, że ww. wielkość maksymalna odpowiada często deszczom nawalnym dla okresu dziesięciolecia lub dłuższego. Skutkuje to całkowitym oderwaniem ww. opłaty od rzeczywistej ilości odprowadzanych wód.

15. Ujednolicenie nomenklatury

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze „wydobywanie z gruntów pod wodami śródlądowymi oraz z obszarów, o których mowa w art. 169 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, wymaga uzgodnienia z organem odpowiedzialnym za utrzymanie wód oraz opinii organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego”. Zwrócić należy uwagę, że w obu przypadkach mamy do czynienia z jednostkami Wód Polskich. W tej sytuacji uzyskiwanie i uzgodnienia i opinii wydaje się absurdem wydłużającym czas postępowania.

Konieczne zmiany w ustawie o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (UOOŚ)

16. Usprawnienie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko – metodyka badań, zdefiniowanie obszaru badań

Uzasadnienie

Pomimo ogromnego doświadczenia w przedmiocie postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla inwestycji górniczych oraz faktu, że są one często obszarem konfliktowym, dotychczas nie zostały opracowane metodyki, jakie funkcjonują np. przy inwestycjach drogowych. Brak wypracowania dobrych praktyk w zakresie wykonywania raportów oceny oddziaływania na środowisko i ujęcia ich w stosowane metodyki powoduje, że inwestor nie rozumie wymagań środowiskowych, a organy uczestniczące w procesie uzgodnień i wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, nie znają specyfiki dzia-

łalności górniczej, sprowadzając wszystko do wizji wielkich kopalń węgla kamiennego z lat 70-80 tych ubiegłego stulecia.

Art. 66 ust.1 pkt 2 – ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. tj. z 2013 r. poz. 1235), który został zmieniony i wszedł w życie 1 stycznia 2015 r. określa zakres raportu, a w szczególności dotyczy przypadku, gdy planowane przedsięwzięcie związane jest z działalnością polegającą na poszukiwaniu i rozpoznawaniu złoża węglowodorów metodą otworów wiertniczych lub wydobywaniu węglowodorów ze złoża tą metodą. W tych przypadkach raport powinien ograniczać się do opisu elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko, w tym elementów środowiska objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w obszarze określonym promieniem 500 m od zewnętrznej granicy przedsięwzięcia. Ustawodawca regulacją tą wskazał, że jest możliwe dla inwestycji „dużej rangi” odgórne ustalenie obszaru oddziaływania, i że organy nie mogą żądać badania środowiska ponad 500 m od zewnętrznej granicy przedsięwzięcia, którą sam ustala inwestor. Rozwiązanie to należy przenieść na grunt innych inwestycji górniczych.

16.1. Ograniczenie obszarów wymaganych badań przyrodniczych i innych w ocenach oddziaływania eksploatacji na środowisko

Uzasadnienie

W raportach dotyczących przedsięwzięć związanych z uzyskaniem koncesji na wydobywanie kopalin obecnie zakres badań przyrodniczych określa się w prognozowanym obszarze niekorzystnego oddziaływania eksploatacji na środowisko, czyli praktycznie w granicach planowanego terenu górniczego wyznaczanego w stosunku do planowanego obszaru górniczego eksploatacji (docelowych granic eksploatacji). Dla koncesji długoterminowych (50 lat) trudno jest ustalić w miarę dokładnie rodzaj i skalę oddziaływań na środowisko za 40 czy 50 lat (w tym okresie środowisko to może ulec dużym zmianom). Korzystniej byłoby zakres badań przyrodniczych i innych ustalać na mniejszym obszarze obejmującym prognozowane oddziaływanie w okresie np. 10 czy 20 lat z możliwością późniejszego etapowego (np. co 10 lat) poszerzania obszaru badań i oceny.

17. Minimalizacja zakresu i likwidacja powtarzalności postępowań środowiskowych

Uzasadnienie

Uzyskanie koncesji poprzedza kilkakrotna procedura środowiskowa przeprowadzana na różnych etapach. Jest to z punktu widzenia ekonomiki i racjonalności postępowania administracyjnego absurdem jak również z punktu widzenia prawa unijnego – procedurą zupełnie zbędną. Na etapie tworzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przeprowadza się ocenę strategiczną, czy też dla programów rządowych, po-

lityk, strategii. Taką samą ocenę strategiczną przeprowadza się dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Dokumenty te są opracowane wraz z prognozą oddziaływania na środowisko i opracowaniem ekofizjograficznym. Dalej na etapie uzyskania decyzji środowiskowej przeprowadza się kolejną procedurę środowiskową – ocenę oddziaływania. Należy tylko dodać, że dla przedsięwzięcia np. budowlanego – również będzie wykonywana osobna procedura oceny oddziaływania.

18. Wymagania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia w przedmiocie zmiany zakresu i terminów monitoringów przyrodniczych oraz innych działań dla ochrony cennych elementów przyrody

Uzasadnienie

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia wskazuje, w jaki sposób zapobiegać i łagodzić negatywne oddziaływania inwestycji na środowisko. Wskazuje również zakres monitoringu przyrodniczego, który pozwala na określenie rzeczywistych oddziaływań przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze w trakcie jego realizacji. Wymagania zawarte w decyzji są wynikiem przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko (wymaganej w większości przypadków przedsięwzięć polegających na eksploatacji odkrywkowej), na którą składa się raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, udział społeczeństwa, jego uwagi i wnioski oraz uzgodnienie warunków realizacji przedsięwzięcia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ). Wnioski specjalistów-przyrodników z prowadzonych w trakcie realizacji inwestycji monitoringów często wskazują na inne częstotliwości nadzorów, niż te narzucone decyzją. Zdarza się, że ze względu na brak istotnych zmian, fakt, że zachodzą one bardzo wolno, prowadzenie nadzorów zgodnie z harmonogramem wskazanym w decyzjach jest niepotrzebne, generuje niepotrzebne koszty czy wręcz jest niekorzystne głównie dla fauny, dla której niektóre zabiegi nie zawsze pozostają obojętne. Decyzje mogą zawierać również działania narzucone na Inwestora, które po zmianie podejścia organu opiniującego (często będącego wynikiem zmian osobowych w RDOŚ) nie do końca pozostają uzasadnione i konieczne z punktu widzenia ochrony środowiska.

Chcąc jednak działać zgodnie z wnioskami z nadzoru przyrodniczego należy dostosować zapisy decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w tej kwestii, co niestety wiąże się z procedurą jej zmiany. Zmiana ta jednak może wymagać, podobnie jak procedura uzyskiwania decyzji, przeprowadzenia oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, jeżeli organ opiniujący wniosek o zmianę decyzji, zawierający jedynie kartę informacyjną przedsięwzięcia uzna, że konieczne jest przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko (jak w przypadku przedsięwzięć z grupy II to jest potencjalnie znacząco oddziałujących na środowisko, gdzie ocena nie musi ale może być wymagana).

W tym przypadku Inwestora czeka wydłużona procedura uzyskania decyzji zmieniającej, wiążąca się z koniecznością zlecenia raportu w ustalonym przez organ opiniujący zakresie, co pociąga za sobą koszty oraz czas. Do tego dochodzi udział społeczeństwa oraz ewentualny udział organizacji ekologicznych, które mogą uczestniczyć w postępowaniu na prawach strony i tak jak strona, przedstawiać wnioski i uwagi czy wręcz odwołać się od wydanej zmiany decyzji.

19. Poszerzenie katalogu przedsięwzięć zwolnionych z konieczności uzyskania decyzji środowiskowej

Uzasadnienie

Art. 72. ust. 2 UOOS – stanowi katalog przypadków przedsięwzięć zwolnionych z konieczności uzyskania decyzji środowiskowej, który nie uwzględnia sytuacji zmiany decyzji koncesyjnej wyłącznie w zakresie wydłużenia czasu jej trwania (nie dotyczy jedynie złóż węgla brunatnego), co powoduje konieczność przeprowadzenia kosztownej i długotrwałej a przy tym niekiedy nieprzewidywalnej co do rozstrzygnięcia oceny oddziaływania na środowisko (w tym opracowanie raportu itd.). Problem ten może dotyczyć obecnie lub w przyszłości sporej części zakładów górniczych, których działalność opiera się np. na początkowo wydawanych koncesjach w latach 90-tych. Brak takiego rozwiązania stanowić może zagrożenie dla działalności podmiotu gospodarczego (brak przychodów) oraz egzystencji pracowników (miejsca pracy), a niekiedy dla samego środowiska (wstrzymanie ciągłości ruchu). Jest to jeden z ważniejszych i istotniejszych problemów górnictwa – wymagający stosunkowo prostego rozwiązania. Wprowadzenie jednolitych zasad przedłużania koncesji i braku uzyskiwania decyzji środowiskowych dla wszystkich koncesji (nie tylko na węgiel kamienny i brunatny) będzie zgodne z zasadą równego traktowania.

20. Postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko – dostosowanie do wymogów unijnych

Uzasadnienie

Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko wymaga systemowych zmian. Jako kraj wspólnotowy, powinniśmy podlegać tym samym i w takim samym stopniu regulacjom prawnym. Sfera regulacji krajowych, w tym zakresie nie powinna nakładać większych reżimów.

Dodatkowo, należy zweryfikować zasadność przeprowadzania oceny oddziaływania, kiedy była przeprowadzana np. ocena strategiczna. Jednocześnie przy tak mocno sformalizowanych regulacjach w sprawie ocen oddziaływania są przedsięwzięcia, które w ocenie autorów wymagałyby przeprowadzenia procedury, a nie są zaliczane ani do przedsięwzięć mogących potencjalnie ani zawsze mogących oddziaływać na środowisko. Przykładem może być np. likwidacja zakładu podziemnego bez wydobywania.

Celem projektowanych zmian jest dostosowanie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2016, poz. 71 – zwanego dalej „rozporządzeniem”), w zakresie dotyczącym geologii i górnictwa, do wymagań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. U. UE.L. 2012.26.1 – zwanej dalej „dyrektywą”). W obecnym stanie prawnym wykaz przedsięwzięć z zakresu geologii i górnictwa określony rozporządzeniem wykracza poza ramy wyznaczone dyrektywą. Nie stanowi to naruszenia prawa, bowiem dyrektywa określa wyłącznie minimalny standard wymagań i nie ma przeszkód, by prawo krajowe (jak to obecnie jest w Polsce) przewidywało w tym zakresie dalej idące (bardziej rygorystyczne) rozwiązania. Skutkiem tego jest jednak pogorszenie sytuacji polskich inwestorów, bowiem podejmując działalność w zakresie geologii i górnictwa muszą oni spełnić złożone wymagania związane z systemem ocen oddziaływania na środowisko. Wymaga to czasu, nakładów finansowych (koszt sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko sięga nawet kilku milionów złotych), a zwłaszcza znacząco wydłuża procedury związane z uzyskiwaniem decyzji niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia. Przede wszystkim wiąże się to z decyzją w sprawie środowiskowych uwarunkowań przedsięwzięcia, wymagana przez art. 72 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2017 r. poz. 1405). Znane są sytuacje, w których postępowanie zmierzające do uzyskania takiej decyzji (pierwszoinstancyjnej) trwa nawet sześć lat. Przykładowo rozporządzenie zalicza do kategorii przedsięwzięć „mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko” m.in.:

- instalacje do przerobu kopalin innych niż gaz ziemny, ropa naftowa oraz jej naturalne pochodne zlokalizowane na obszarach kopalń odkrywkowych lub kamieniołomów o powierzchni nie mniejszej, niż 25 ha (§ 2 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia),
- podziemne wydobywanie kopalin w ilości nie mniejszej, niż 100.000 m³ rocznie (obecnie § 2 ust. 1 pkt 27 rozporządzenia),
- poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie rud pierwiastków promieniotwórczych (§ 2 ust. 1 pkt 28 rozporządzenia),

podczas gdy dyrektywa w ogóle nie dotyczy instalacji do przerobu kopalin ani poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania rud pierwiastków promieniotwórczych, a podziemne wydobywanie kopalin (bez względu na wielkość tego wydobywania), zalicza do tzw. kategorii II (przedsięwzięcia „mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko”).

Podobnie problem ten wygląda w odniesieniu do przedsięwzięć zaliczonych do kategorii „mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko”. Rozporządzenie zalicza do nich przedsięwzięcia z zakresu geologii i górnictwa w ogóle nie objęte zakresem dyrektywy (jak np. poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin na obszarach morskich RP czy też wykonywane metoda podziemną, § 3 ust. 1 pkt 43 lit. a-b).

Analiza rozporządzenia (w dotychczasowym brzmieniu) wskazuje nadto, że nie wszystkie przedsięwzięcia z zakresu geologii i górnictwa objęte zakresem dyrektywy zostały wymienione w rozporządzeniu. Oznacza to wadliwą transpozycję dyrektywy. Uchybienie to zostanie usunięte przez projektowane wprowadzenie w § 3 ust. 1 pkt 42a oraz 42b, które odpowiadają wymaganiom przewidzianym w zał. II do dyrektywy (pkt 2e, pkt 3f).



Projektowane zmiany:

- znacząco skróć czas niezbędny do uzyskania decyzji zezwalających na podejmowanie działalności w zakresie geologii i górnictwa,
- przyspieszą uzyskiwanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż (zwłaszcza tzw. koncesji 2020),
- obniżą koszty tej działalności,

są w pełni zgodne z prawem europejskim, zwłaszcza zaś z dyrektywą.

Przykładowo, skreślenie § 2 ust. 1 pkt 27 lit. b) spowoduje, że wszelkie przedsięwzięcia w zakresie podziemnego wydobywania kopalin zostaną zaliczone do kategorii II (tj. „mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko”), a w konsekwencji decyzja w sprawie środowiskowych uwarunkowań może zostać podjęta w zasadzie bez oceny oddziaływania na środowisko, w tym bez raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Wejście w życie projektowanych zmian spowoduje, że toczące się postępowania zmierzające do uzyskania decyzji w sprawie środowiskowych uwarunkowań staną się bezprzedmiotowe, albo będą się nadal toczyć wedle bardziej liberalnych zasad.

Usprawnienie procedur administracyjnych dotyczących działalności górniczej

21. Usprawnienie procesu pozyskiwania nowych koncesji wydobywczych

Uzasadnienie

Wiele wniosków dotyczących zmian przepisów odnosi się do uproszczenia procedur oraz zmniejszenia liczby dokumentów, koniecznych do rozpoczęcia działalności górniczej. Niestety nowe przepisy PGiG wcale nie spowodowały w tym zakresie istotnych zmian. W dalszym ciągu inwestor górniczy sporządza dokumentację geologiczną, projekt zagospodarowania złoża, raport oddziaływania na środowisko, plan ruchu zakładu górniczego, projekt techniczny eksploatacji, dokumentację zwalowania, dokumentację rekultywacji itp. Sama liczba tych dokumentów, wskazuje na czasochłonność procesu. Uzyskanie jednakowych rozwiązań, przyjęcie jednakowych założeń, w tych dokumentach, często jest niemożliwe i wewnętrznie sprzeczne. Należy jeszcze nadmienić, że każdy dokument ma inną drogę zatwierdzania, uzgadniania, opiniowania. Taki stan rzeczy, czyni system mało transparentnym, a z pewnością może budzić uzasadniony sprzeciw. Regulacje prawne powinny dążyć do maksymalnego uproszczenia procedur, na wzór „jednego okienka” przy rejestracji działalności gospodarczej. Jeden organ powinien od początku do końca, prowadzić wszystkie sprawy związane z działalno-

ścią górniczą. Dziś w zależności od uwarunkowań, inwestycja górnicza może być domeną starosty, marszałka, ministra. Widać to w obszarze ochrony środowiska, gdy pojawiają się trudności z ustaleniem organu właściwego w sprawie. W zależności od uwarunkowań i rodzaju spraw może nim być starosta, wójt, burmistrz, prezydent miasta, marszałek województwa, wojewoda, regionalny dyrektor ochrony środowiska, minister, regionalny dyrektor zarządu gospodarki wodnej.

21.1. Usprawnienie procesu pozyskiwania nowych koncesji wydobywczych przez ustawowe opracowanie nowych zasad formalno-prawnych budowy nowych kopalń na podstawie listy złóż strategicznych na wzór ustawy autostradowej.

22. Opracowanie nowych zasad formalno-prawnych ważności koncesji wydobywczej

Uzasadnienie

Z uwagi na fakt lokalizacji złóż w określonej przestrzeni jak również na możliwość określenia zasobności danego złoża, możliwe jest wskazanie w koncesji prognozowanego okresu wykorzystania zasobów. Wskazanie tego okresu byłoby rozwiązaniem absurdu problemu przedłużenia koncesji.

Konieczne zmiany w ustawie o ochronie przyrody

23. Zwolnienie z konieczności uzyskania pozwolenia

Fakt występowania zadrzewień lub krzewów na powierzchni gruntów rolnych przewidzianych pod działalność górniczą może stanowić dodatkową barierę administracyjną oraz znaczący koszt dla przedsiębiorcy.

Uzasadnienie

Działalność górnicza (górnictwo odkrywkowe) powoduje konieczność usunięcia szaty roślinnej z powierzchni terenu objętego eksploatacją. W wielu przypadkach mogą to być tereny niezaklasyfikowane w ewidencji gruntów jako użytki leśne, niemniej jednak mogą znajdować się na nich drzewa lub zadrzewienia. W takim przypadku niezbędne staje się uzyskanie zgody na wycinkę, co stanowi kolejną barierę administracyjną, a w wielu przypadkach wiąże się z nałożeniem znaczących opłat przez organ wydający takie pozwolenie – pomimo możliwości nienakładania obowiązku opłat tylko zastosowania zamiennego obowiązku nasadzenia drzew i/lub krzewów. Wszelkie dodatkowe obciążenia nakładane na przedsiębiorcę powodują pogorszenie sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw i mogą skutkować wzrostem cen towarów – będącym rekompensatą utraty z tychże przyczyn dochodów.



Konieczne zmiany w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego

24. Wyłączenie z ustawy gruntów rolnych nabywanych dla potrzeb od- krywkowej eksploatacji złóż kopalin

Art. 1a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego określa przypadki wyłączenia z zakresu przedmiotowego. Pośród tych przypadków brak jest derogacji dotyczącej gruntów rolnych nabywanych dla potrzeb odkrywkowej eksploatacji złóż kopalin.

Uzasadnienie

Obecne brzmienie zapisów ustawy w sposób znaczący utrudnia, a w określonych przypadkach wręcz wyklucza, możliwość nabycia nieruchomości rolnej dla potrzeb prowadzenia działalności górniczej w zakresie odkrywkowej eksploatacji. Na cele eksploatacji można nabywać tylko grunty, które w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (MPZP) przeznaczone są pod eksploatację. Jeśli w MPZP granice przeznaczenia gruntów do eksploatacji przebiegają po granicach złoża, to wiąże się to z dodatkowymi stratami zasobów złoża, gdyż nie można nabyć gruntów na zewnątrz granic z MPZP, aby w pełni wyeksploatować złożo. Koniecznym staje się weryfikacja zapisów tegoż aktu prawnego w sposób eliminujący niemożność nabywania gruntów rolnych dla potrzeb górnictwa odkrywkowego, przy równoczesnym zachowaniu pierwotnego zamysłu tejże ustawy.

Konieczne zmiany w ustawie o ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych lub ustawie o podatku i opłatach lokalnych

25. Konieczność uregulowania prawnego w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych lub w ustawie o ochronie gruntów rolnych i le- śnych, ustawowego terminu i wy- sokości stawki za grunty, na których zaprzesztao działalności wydobyw- czej i prowadzona jest rekultywacja

Uzasadnienie

Wiele jest niedostatków w zakresie całego procesu rekultywacji i likwidacji zakładów górniczych, ale najpilniej wymaga interwencji sprawa wysokości podatku za grunty rekultywowane oraz czasookresu, w jakim przedsiębiorca górniczy musi te podatki ponosić. Z perspektywy branży dochodzi do nieprawidłowości i krzywdzącego traktowania, gdyż na etapie kończenia

działalności górniczej, kiedy działalność nie polega już na wydobywaniu kopaliny, grunt jest opodatkowany najwyższą stawką. Dodatkowo procedura zmiany stawki na stawkę najniższą Tr, w różnych częściach Polski wygląda niejednolicie. Korzystne byłoby uregulowanie w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych lub ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, że od momentu np.:

- sporządzenia dodatku rozliczeniowego złoża (decyzja organu koncesyjnego)

lub

- po zatwierdzeniu planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego (a dla zakładów górniczych na koncesjach starostów od momentu uzyskania pozytywnego postanowienia właściwego dyrektora urzędu górniczego w zakresie rekultywacji) przedsiębiorca płaci niższą stawkę np. Tr za rekultywowane grunty związane z działalnością gospodarczą.

Takie przyjęcie regulacji pozytywnie wpłynęłoby też na zainicjowaną procedurę likwidacji zakładów górniczych.

Edukacja i świadomość „surowcowa” społeczeństwa

26. Edukacja społeczeństwa odnośnie wykorzystania kopalin w życiu gospodarczym

Uzasadnienie

Konieczna jest edukacja społeczeństwa odnośnie roli i znaczenia surowców mineralnych w życiu codziennym (przeciętny mieszkaniec Ziemi konsumuje rocznie ponad 17 ton surowców). Konieczna jest też szeroka informacja o znaczeniu surowców dla rozwoju nowoczesnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki (nowe technologie wykorzystują coraz więcej różnych surowców). Niezbędna jest rzetelna informacja o wpływie górnictwa na przekształcenia środowiska (zaledwie 40.000 ha zajęte jest pod działalność górniczą, tj. około 0,1% powierzchni kraju), a także o jego pozytywnej roli w rozwoju regionów (ponad 200 tys. miejsc pracy). Rezygnacja z górnictwa w kraju oznacza import surowców i przesunięcie działalności poza UE do rejonów, w których środowisko nie jest tak chronione jak u nas. Szkody dla środowiska i emisje mogą więc wzrosnąć, a my możemy udawać, że ich nie ma. Za importowane surowce i tak trzeba zapłacić, tak jak za te wydobyte w kraju. Jednak wydając pieniądze w kraju zwiększymy popyt wewnętrzny, który pociągnie wzrost produkcji. Pieniądze wydane na produkty importowane, które możemy wytworzyć w kraju, poprawi sytuację krajów eksportujących surowce do Polski i obniży popyt wewnętrzny. W celu zmiany wizerunku górnictwa i przywrócenia należnego znaczenia jego znaczenia we współczesnym państwie konieczne jest wdrażanie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) oraz dobrych praktyk dotyczących wykorzystania terenów pogórnich. Polska powinna prowadzić publiczną debatę poza podziałami politycznymi dla kontynuacji produkcji taniej

i czystej energii elektrycznej opartej o węgiel oraz zapewnienia stabilnych miejsc pracy w branży węglowej. Strony winny dyskutować na partnerskich zasadach. Władze regionów powinny powoływać eksperckie zespoły złożone z przedstawicieli samorządu i społeczności lokalnych, świata nauki, administracji i przemysłu, celem wymiany poglądów (na wzór niemiecki). Dla zmiany wizerunku branża węglowa powinna rozpocząć długotrwały dialog ze społeczeństwem. Być transparentnym partnerem, pokazującym na każdym etapie odpowiedzialne działania zmierzające do osiągnięcia strategicznych celów z poszanowaniem innych wartości chronionych.

W nawiązaniu do dotychczasowych działań prowadzonych przez przedstawicieli przedsiębiorców, nauki oraz organizacji pozarządowych dotyczących gospodarki surowcami mineralnymi postuluje się powołanie jak najszybciej specjalnego zespołu, który przy współpracy z przedstawicielami administracji państwowej wypracuje strategię rozwoju górnictwa w Polsce. Jego celem będzie również bieżąca ewaluacja funkcjonowania obowiązujących przepisów prawa, a w późniejszej perspektywie przygotowanie kompleksowej kodyfikacji prawa geologicznego i górniczego oraz innych ustaw w rozporządzeń.

Możliwości Państwa w zapewnieniu konkurencyjności krajowych surowców poprzez elastyczne kształtowanie taryf kolejowych

Na cenę rynkową surowców istotny wpływ mają koszty transportu. Państwo będąc właścicielem sieci kolejowych ma wpływ na kształtowanie opłat za ich użytkowanie. Obecny rząd słusznie dąży do przywrócenia wielu połączeń kolejowych i odbudowy zlikwidowanych wcześniej torów, a nawet do budowy nowych połączeń. Koszty transportu kolejowego istotnie rzutują na konkurencyjność surowców w rejonach odległych od miejsca ich wydobywania. Państwo nie musi sięgać po instrumenty polityczne (np. embargo) by obniżyć konkurencyjność importowanych surowców. Wystarczy wprowadzić elastyczne taryfy kolejowe by skutecznie walczyć z importem rosyjskiego węgla, czy przesunąć transport surowców z dróg na tory kolejowe w rejonach, w których intensywna eksploatacja surowców powoduje konflikty społeczne. Dopasowując elastycznie i lokalnie taryfy kolejowe można zapewnić wpływ państwa na rozwój krajowej produkcji i zachęcić przedsiębiorców górniczych do korzystania z mniej uciążliwego dla mieszkańców i bardziej ekologicznej formy transportu. Państwu powinno zależeć na maksymalizacji łącznych korzyści z rozwoju transportu kolejowego i prowadzenia działalności górniczej. Maksymalizacja zysku każdego z dziedzin z osobna nie prowadzi do efektu synergii. Warto korzystać z przedwojennych doświadczeń PKP w tym zakresie.

Możliwości Państwa w zakresie zwiększania przyszłej retencji wodnej poprzez zachęcania do rekultywacji w kierunku wodnym

Retencja wody w Polsce jest zbyt mała. Polska posiada niewielką liczbę naturalnych zbiorników wodnych. Rozwój górnictwa odkrywkowego i rekultywacja wodna wyrobisk poeksploatacyjnych (zarówno dużych wyrobisk po eksploatacji węgla brunatnego jak i mniejszych wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych) może istotnie zwiększyć ich liczbę. Tworzenie tych zbiorników odbywa się dla Państwa bez dodatkowych kosztów, w ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Wydając koncesje na eksploatację surowców metodą odkrywkową Państwo ma wpływ na kształtowanie się liczby tych zbiorników w przyszłości. Powinno to stanowić dodatkową zachętę do rozwoju tej formy działalności górniczej, bo w warunkach ocieplania się klimatu tworzenie dużych i małych zbiorników w wyrobiskach poeksploatacyjnych może istotnie wpłynąć na poprawę stosunków wodnych w przyszłości i zwiększyć atrakcyjność terenów poeksploatacyjnych. Skutki te będą odczuwane dopiero w przyszłości, dlatego to Państwo powinno uwzględnić ten fakt w swojej polityce. Lokale władze samorządowe często są zainteresowane tylko krótkofalowymi korzyściami, dlatego to Państwo powinno uwzględnić to w swojej polityce.

Podsumowanie

Przy określaniu działań strategicznych przez organy administracji, przedstawiciele przemysłu wydobywczego i środowiska naukowe oczekują wykorzystania ich wiedzy zawodowej oraz wnikliwego wsłuchania się w określane przez nich postulaty, których celem jest zapewnienie odpowiedniej ilości surowców dla funkcjonowania kraju. Ważne jest strategiczne zagadnienie ewaluacji funkcjonowania obowiązujących przepisów prawa, a w późniejszej perspektywie przygotowanie kompleksowej kodyfikacji prawa geologicznego i górniczego oraz innych ustaw i rozporządzeń.

Wiele powyższych POSTULATÓW, wypływających z kongresów czy konferencji naukowo-technicznych, było już wielokrotnie przedstawiane przez środowisko branżowe, świat nauki i przez czynnik społeczny. Niektóre z tych rozwiązań były już przyjęte do realizacji jako zadania dla resortów w dokumentach rządowych jak np.: Polityce Energetycznej Polski do 2030 roku przyjętej do realizacji w 2009 roku, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku z 2011 roku, czy projekcie Polityki Energetycznej do 2050 roku z 2015 roku i wielu innych dokumentach. Niestety samo przyjęcie w dokumentach planistycznych nie oznacza jeszcze realizacji. Odpowiedzialne resorty nie opracowały wskazanych, wymaganych dokumentów przez co budowa nowych kopalń, czy rozbudowa istniejących kopalń, staje się przy obecnych uwarunkowaniach prawie niemożliwa.

Wyrażamy chęć spotkania i jeszcze szczegółowego przedstawienia naszych poglądów i zarysów niezbędnych zmian w cytowanych Ustawach dotyczących górnictwa odkrywkowego dla zapewnienia BEZPIECZEŃSTWA SUROWCEGO PAŃSTWA.

Komisja uchwał i wniosków:

1. prof. dr hab. inż. Zbigniew Kasztelewicz – Kierownik Katedry Górnictwa Odkrywkowego, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
2. dr hab. inż. Leszek Jurdziak prof. nadzw. – Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii Politechniki Wrocławskiej
3. prof. dr hab. inż. Wiesław Kozioł – Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie i Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie
4. dr hab. inż. Stefan Góralczyk prof. IMBIGS – Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie

Kraków, 2.11.2018 rok

*Za Komisję uchwał i wniosków
prof. dr hab. inż. Zbigniew Kasztelewicz
Przewodniczący Komitetu Naukowego
Szkoły Górnictwa Odkrywkowego 2018*



Kościelisko-Kraków, 2.11.2018 rok

Pan Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej

Apel Uczestników Konferencji Naukowej „Szkoła Górnictwa Odkrywkowego” w sprawie konieczności podjęcia działań systemowych dla poprawy sytuacji polskiego górnictwa odkrywkowego

Szanowny Panie Premierze,

w dniach 9-12 września 2018 roku w Kościelisku koło Zakopanego obradowali Uczestnicy VI edycji Konferencji Naukowej „Szkoła Górnictwa Odkrywkowego”. Patronat honorowy nad tą Konferencją objęli: Minister Energii – Krzysztof Tchórzewski, Rektor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie – prof. Tadeusz Słomka, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego – dr inż. Adam Mirek, Przewodniczący Komitetu Górnictwa PAN – prof. Wacław Dziurzyński oraz Prezes Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa – prof. Józef Dubiński. W Szkole uczestniczyło ok. 270 osób, reprezentujących wyższe uczelnie i instytuty naukowo-badawcze, kopalnie odkrywkowe, przemysł maszyn i urządzeń oraz firmy i instytucje współpracujące z branżą górnictwa odkrywkowego.

Obecnie górnictwo odkrywkowe to branża o potwierdzonym, nowoczesnym wyposażeniu technicznym i technologicznym spełniająca standardy europejskie i światowe. To ponad 4000 zakładów górniczych, które wydobywają około 40 różnych kopalin (węgiel brunatny, kruszywa żwirowo-piaskowe, kruszywa łamane, surowce dla przemysłu wapienniczego i cementowego i szereg innych kopalin). Łączne wydobycie za ostatnie lata kształtuje się od 350 do 400 mln ton w roku. Branża ta prawie w pełni zaspokaja potrzeby surowcowe kraju.

Szanowny Panie Premierze,

zebrani na Szkole uczestnicy zwracają uwagę, że głównym celem polityki surowcowej i energetycznej winno być zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego Polski w oparciu o krajową bazę kopalin. Stan zasobów kopalin w Polsce ulega ciągłemu zmniejszaniu tak pod względem liczby złóż, jak i ich wielkości, co wpływa bezpośrednio na bezpieczeństwo surowcowe kraju. Wystarczalność niektórych kopalin jest przewidywana jedynie na kilkanaście lat, co może zagrozić dalszemu istnieniu całych branż górniczych i około górniczych tracących rynek zbytu.

Nasz kraj posiada wszystkie atuty dla kontynuacji i rozwoju górnictwa odkrywkowego, a w tym górnictwa węgla brunatnego. Atuty te to między innymi: zasoby geologiczne, bogate doświadczenie kadry, zaplecze naukowe i projektowe oraz firmy produkujące maszyny i urządzenia na światowym poziomie. Rozwój górnictwa odkrywkowego opartego na rodzimych surowcach to dalszy rozwój kopalń i zakładów przetwarzających te kopalinę jak elektrownie na węgiel brunatny, cementownie czy firmy zajmujące się obróbką czy przeróbką tych surowców oraz firm pracujących na rzecz tej branży, czy także dziesiątki tysięcy miejsc pracy. Utrzymanie i wzrost liczby miejsc pracy w przemyśle oraz rodzima produkcja budująca dobrobyt kraju to wiano, jakie górnictwo odkrywkowe może wnieść w krajową gospo-



darke, a jego likwidacja to deindustrializacja gospodarki oraz jej uzależnienie od importu, co może stworzyć realne bariery dla jej rozwoju.

Głównymi problemami, które utrudniają pracę i rozwój branży odkrywkowej to: to oprócz Unijnej Polityki Klimatycznej **uwarunkowania formalno-prawne dla utrzymania i rozbudowy istniejących kopalń, a także budowy nowych.** Ich praca polega na ciągłym procesie budowy nowych obiektów i zamykaniu kopalń z powodu wyczerpywania się zasobów. Działalność górnicza jest nierozzerwalnie związana z występowaniem złóż kopalin. Kopalnie mogą powstać tylko tam gdzie są zlokalizowane złoża, a nie w miejscach gdzie można je swobodnie zbudować bez naruszania restrykcyjnego prawa i wywołania protestów mieszkańców. Ten fakt do wielu Osób w Polsce nie dociera.

Wiadomo, że nie wszystkie złoża będą zagospodarowane. Inne priorytety mają złoża surowców skalnych a inne złoża surowców energetycznych jakim jest węgiel brunatny czy kamienny czy złoża cynku i ołowiu oraz miedzi. **Polska winna dokonać waloryzacji różnych złóż kopalin na podstawie jasnych kryteriów, wytypować złoża strategiczne i uchwalić dla nich uproszczoną ścieżkę ich zagospodarowania.** Górnicy od 10 lat proszą o opracowanie listy złóż strategicznych, od 20 lat proszą o ustawowe zabezpieczenie złóż przed zabudową powierzchniową i o uproszczenie zasad formalno-prawnych rozbudowy czy budowy nowych kopalń. Konieczny jest przegląd zasad wykonywania raportów oddziaływania na środowisko przy inwestycjach górniczych. Polskie przepisy w tym zakresie są bardziej rygorystyczne niż dyrektywy unijne. Dlatego raz jeszcze prosimy o usprawnienie postępowań związanych z uchwalaniem studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w rejonie inwestycji górniczych.

Uczestnicy Szkoły zadawali pytania – dlaczego tak jest?

Dlaczego w innych krajach UE możliwa jest eksploatacja kopalni, nawet w obszarach chronionych (np. Natura 2000), a w Polsce jest to praktycznie niemożliwe.

Prośb przesyłanych do Warszawy było wiele, a efekt jest znikomy! Jedyna ostatnio zmiana to nowelizacja ustawy Prawo geologiczno-górnicze w zakresie przedłużania koncesji na wydobywanie niektórych kopalin o 6 lat. Podobne utrudnienia miały miejsce przy uzyskiwaniu pozwoleń i budowie autostrad czy Euro 2012. Dopiero uchwalenie specjalnej Ustawy pozwoliło na budowę tych koniecznych dla kraju obiektów.

Szanowny Panie Premierze,

Pan osobiście i Pana Rząd zrobił bardzo dużo dla ograniczenia dekarbonizacji i zatrzymania likwidacji branży węgla kamiennego czy węgla brunatnego. Utworzenie jednego resortu zajmującego się energetyką czy podporządkowanie pod jeden resort polityki surowcowej są właściwymi działaniami. Opracowanie Programów dla węgla kamiennego i Programu dla węgla brunatnego obejmujących lata 2017-2030 z perspektywą do 2050 roku są dobrymi działaniami mogącymi procentować w następnych latach działania Pana Rządu. Wiemy też o trwających pracach nad różnymi rozwiązaniami ustawowymi. Niestety sytuacja, np.

w branży węgla brunatnego staje się dramatyczna z powodu wyczerpywania się złóż na których obecnie pracują kopalnie, a uruchomienie nowych kopalń napotyka ogromne trudności natury formalno-prawnej. Bez uruchomienia nowych kopalń po roku 2020 zacznie się powolna likwidacja tej branży.

Przypominamy, jest to branża, która od 1989 roku nie potrzebowała i nie otrzymała żadnej pomocy publicznej. Inny przykład to wyczerpujące się zasoby kopalin w szczególności w rejonie Kielc. Bez zagospodarowania nowych złóż wapieni, dolomitów, żwirów, itd. za około 10 lat górnictwo w tym rejonie może ulec dużemu ograniczeniu. Podobnie jest z innymi regionami i kopalniami. Czas jest w górnictwie większą wartością niż pieniądź – inwestycje w górnictwie są czasochłonne – straconego czasu się nie da nadrobić, a pieniądze można pożyczyć.

Dlatego zwracamy się do Pana Premiera o osobiste zaangażowanie się w zmianę polityki górniczej kraju, tak aby następne pokolenia wiedziały, że mimo trudnych decyzji zmienił Pan niekorzystną dla kraju politykę, dając szanse pracy oraz rozwoju polskiemu górnictwu i energetyce opartej o najtańsze paliwo, jakim jest węgiel, czy rozwój szeregu gałęzi gospodarki opartych o inne kopaliny.



Szanowny Panie Premierze,

elity rządzące w kraju winny ponad podziałami politycznymi określić listę wyłączenia określonych terenów pod przyszłościową działalność górnictwem. Powinny zostać zabezpieczone złoża kopalin np. węgla brunatnego przed ich blokowaniem, a mieszkańcom tych terenów należy zapewnić w określonym czasie godziwą rekompensatę za wykup nieruchomości oraz korzyści ze współzycia z górnictwem – przemysłem – np. rentę eksploatacyjną z zysku dla właścicieli nieruchomości w obszarze górnictwem. Doświadczenia ostatnich lat jednoznacznie wskazują, że w wielu przypadkach symbioza górnictwa z mieszkańcami i jednostkami samorządu terytorialnego jest korzystna dla obu stron. Przecież to najbogsza gmina w Polsce, czerpie znamienite korzyści dzięki funkcjonowaniu górnictwa węgla brunatnego.

Górnictwo na świecie i w Polsce opanowało sposoby eksploatacji z maksymalnym ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Kopalnie korzystają z opinii instytucji naukowych, zajmujących się ochroną środowiska, a szczególnie rekultywacją gruntów pogórnich. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych prowadzona jest przez kopalnie na najwyższym poziomie światowym, zapewniającym wykorzystanie przekazywanych terenów poeksploatacyjnych do produkcji rolnej, leśnej lub zwiększając retencję wody i atrakcyjność terenów dla potrzeb rekreacji. Bardzo często zrehabilitowane tereny poeksploatacyjne są bardziej zróżnicowane przyrodniczo i krajobrazowo niż pierwotnie i mają również większą wartość dla samorządów w zakresie rozwoju bazy turystyczno-wypoczynkowej. Mimo tych dobrych wyników w obiegu informacyjnym, kopalnie a szczególnie kopalnie węgla brunatnego, pokazywane są jako „zdevastowane tereny bez żadnej przyszłości na zagospodarowanie”. Dotychczasowy przekaz o górnictwie należy zmienić, informując społeczeństwo o działaniach podejmowanych w zakresie rekultywacji i rewitalizacji terenów pogórnich w polskich i zagranicznych kopalniach.

Niezbędne jest podjęcie działań polegających na właściwym przedstawianiu górnictwa i problematyki surowcowej w nauczaniu szkolnym, szerszym informowaniu o potrzebach surowcowych społeczeństwa i jednostki oraz roli górnictwa w rozwoju gospodarczym kraju i w tworzeniu nowych miejsc pracy na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Należy szeroko rozpowszechniać informacje o rzeczywistych skutkach środowiskowych działalności górnictwa, sposobach ich usuwania oraz promowaniu działalności górnictwa przyjaznej dla środowiska.

Szanowny Panie Premierze,

są rzeczy pilne i mniej pilne. W załączniku do pisma przedstawiamy najpilniejsze POSTULATY, które należą do tych najważniejszych dla przyszłości kraju w odniesieniu do górnictwa odkrywkowego. Wszyscy Ci, którzy decydują o przyszłości tego kraju powinni nie tylko zapoznać się z nimi ale też podjąć działania, aby je urzeczywistnić.

Niniejsze postulaty to wypadkowa stanowisk całego środowiska górnictwa, które mimo nadwątlonej nadziei, że zostaną przeczytane przez władze, podjęło ten trud.

Z pełną świadomością możemy też powiedzieć wykorzystując funkcjonujące prawdy w przyrodzie, że „*natura nie zna ani kary, ani nagrody – zna tylko konsekwencje*”. Brak reakcji ze strony władz będzie skutkować wyłącznie przykrymi konsekwencjami w postaci braku rozwoju branży górnictwa, a być może jej zamknięciem.

Przedstawiając powyższą analizę i wnioski na przyszłość pragniemy podkreślić, że pozostajemy do dyspozycji Pana Premiera. Wyrażamy chęć spotkania i jeszcze szczegółowego przedstawienia naszych poglądów w temacie najważniejszym dla NASZEJ OJCZYZNY, tj. BEZPIECZEŃSTWA SUROWCEGO PAŃSTWA.

Komisja uchwał i wniosków:

1. prof. dr hab. inż. Zbigniew Kasztelewicz – Kierownik Katedry Górnictwa Odkrywkowego, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
2. dr hab. inż. Leszek Jurdziak prof. nadzw. – Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii Politechniki Wrocławskiej
3. prof. dr hab. inż. Wiesław Kozioł – Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie i Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie
4. dr hab. inż. Stefan Góralczyk prof. IMBIGS – Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego w Warszawie

Z poważaniem

Za Komisję uchwał i wniosków
prof. dr hab. inż. Zbigniew Kasztelewicz
Przewodniczący Komitetu Naukowego
Szkoły Górnictwa Odkrywkowego 2018

Do wiadomości otrzymali:

- Krzysztof Tchórzewski – Minister Energii
- Henryk Kowalczyk – Minister Środowiska
- Jan Krzysztof Ardanowski – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Teresa Czerwińska – Minister Finansów
- Jadwiga Emilewicz – Minister Przedsiębiorczości i Technologii
- Jerzy Kwieciński – Minister Inwestycji i Rozwoju
- Mariusz Orion Jędrysek – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska – Główny Geolog Kraju
- Grzegorz Tobiszowski – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Energii
- Adam Mirek – Prezes Wyższego Urzędu Górniczego

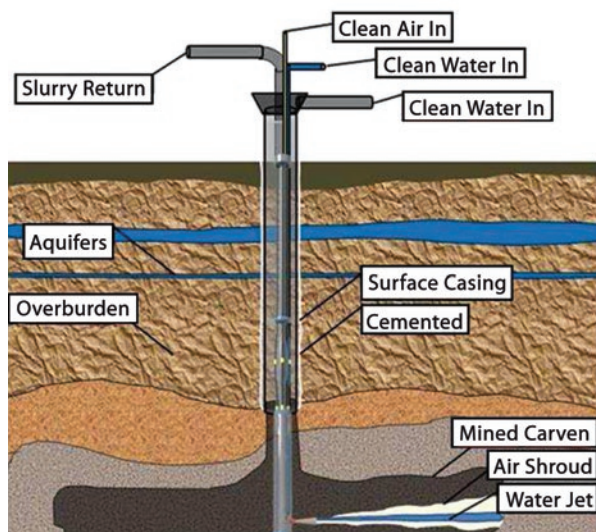
Założenia projektu HydroCoal Plus

Wwielu europejskich krajach znajdują się złoża węgla brunatnego, których eksploatacja klasyczną metodą odkrywkową jest niemożliwa ze względów środowiskowych lub infrastrukturalnych. Istotnym zatem jest opracowanie innych, mniej inwazyjnych metod wydobywania takich pokładów. Metoda hydro-otworowa Hydraulic Borehole Mining (HBM) jest jedną z nich.

Technologia eksploatacji hydro-otworowej (HBM) polega na eksploatacji węgla strumieniem wody o wysokim ciśnieniu i wydatku przez otwory wielkośrednicowe (Φ 500-650 mm) wywiercone z powierzchni terenu do spągu złoża, zarzuwanego w warstwie nadkładowej i spągowej. Po wykonaniu odwiertu, do otworu zapuszcza się wielofunkcyjne urządzenie urabiająco-wydobywcze składające się z kolumny rur i obrotowej głowicy hydraulicznej, na której zainstalowane są dysze tnące strugą wody, będące narzędziem urabiającym pokład węgla. Eksploatacja prowadzona jest warstwami (o grubości ok. 0,2-0,4 m) od spągu ku stropowi złoża formując cylindryczną komorę o promieniu kilku metrów. W dolnej części komory osadza się urobiony wę-

giel wraz z wodą. Urobek jest wynoszony rurą na powierzchnię przy pomocy podnośnika wodno-powietrznego (zmodyfikowany „air lift”). Transmisja mediów urabiających (woda pod ciśnieniem, sprężone powietrze) i urobku odbywa się w otworze wiertniczym przy pomocy kolumny współśrodkowych rur. Jest to metoda niewymagająca personelu pod ziemią.

Technologia hydro-otworowej eksploatacji surowców mineralnych za pomocą strugi wody pod ciśnieniem miała swoje początki w późnych latach osiemdziesiątych. Pierwsze eksperymenty metody HBM zostały przeprowadzone w Polsce na złożu węgla brunatnego Bełchatów w latach 1986-1987 (W. Jura). Przeprowadzone próby wykazały techniczną możliwość i zdolność technologii HBM, zarówno w zakresie hydro-cięcia, hydro-rozdrabniania, jak i hydro-wynoszenia. Pionierem w zakresie przeprowadzonych testów eksploatacji surowców mineralnych metodą HBM był George A. Savanick z United States Bureau of Mines (Report of Investigations 1987, USA). Niektóre z dostępnych raportów opisują napotykaną wówczas sporadyczne problemy i ograniczenia. Przeprowadzone wówczas eksperymenty



Rys. 1. Schemat poglądowy idei technologii HBM oraz fotografia pilotażowej próby wykonanej w USA.
Źródło: Kinley Jetmining Exploration – Jetmining, <http://www.jetmining.com>

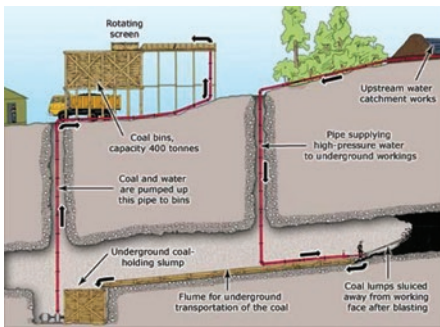
cechowały się niskimi jak na owe czasy parametrami technicznymi urządzeń stosowanych do wytworzenia strugi wody do cięcia (high pressure water jet for cutting), a także pionierskimi doświadczeniami praktycznymi w zakresie hydrauliczno-powietrznego systemu transportu urobku i wody (tzw. „air lift”). Kolejne eksperymenty przeprowadzane po 2000 roku umożliwiły lepsze opanowanie poszczególnych etapów procesu technologii HBM oraz zwiększanie ich efektywności.

Projekt HydroCoal Plus, jest projektem demonstracyjnym, mającym na celu przeprowadzenie badań związanych z zastosowaniem metody hydro-otworowej w kopalni KWB Bełchatów. Projekt ten jest współfinansowany przez Fundusz Badawczy Węgla i Stali oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Liderem konsorcjum realizującego projekt jest Główny Instytut Górnictwa, a w skład konsorcjum wchodzi następujący Partnerzy: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., „Poltegor-Institut” Instytut Górnictwa Odkrywkowego oraz Akademia Górnicza Technische Universität Bergakademie Freiberg.

na półkach skalnych w kopalniach odkrywkowych Bełchatów i Severočeské Doly (Czechy).

Poszczególne elementy składowe technologii zostaną zbadane:

- w warunkach laboratoryjnych w celu określenia parametrów wielofunkcyjnego urządzenia wydobywczego (hydro-cięcie, hydro-rozdrabnianie, hydro-transport „air lift” oraz podsadzanie kawerny),
- na numerycznych modelach komputerowych – symulacje złożowe utrzymania stropu kawerny w warunkach złoża KD „Barbara” i kopalni Bełchatów,
- w terenie – na poligonach doświadczalnych: w podziemnym chodniku węglowym w KD „Barbara”, na półkach węglowych w kopalniach odkrywkowych Bełchatów i Severočeské Doly, celem przetestowania skuteczności hydro-cięcia węgla strugą wody (zasięg oraz efektywność).



Rys. 2. Przykładowy schemat testu stanowiskowego hydro-urabiania kalizny węglowej w warunkach Kopalni Doświadczalnej „Barbara” oraz przykład „działka wodnego” i test zasięgu strugi wody (hydro-urabianie).

Projekt HydroCoal Plus składa się z siedmiu pakietów roboczych:

- WP1: Zarządzanie projektem i sporządzanie raportów.
- WP2: Eksperymenty laboratoryjne i wstępne badania oraz testy polowe hydro-urabiania (hydro-cięcie i hydro-kruszenie).
- WP3: Opracowanie zmodyfikowanego systemu hydro-transportu („air lift”) i wykonanie wielofunkcyjnego urządzenia wydobywczego Hydraulic Borehole Mining (HBM).
- WP4: Ocena ryzyka oraz ocena oddziaływania technologii eksploatacji hydro-otworowej na środowisko.
- WP5: Demonstracja technologii hydro-otworowej eksploatacji HBM – próby polowe na poligonach doświadczalnych.
- WP6: Wstępne studium technicznej wykonalności i ekonomicznej opłacalności technologii HBM.
- WP7: Wnioski, zalecenia i rozpowszechnianie wyników.

Wyniki badań laboratoryjnych (geomechanicznych) oraz rezultaty stanowiskowych testów hydro-cięcia brył węgla (brunatnych i kamiennych) będą punktem wyjścia do opracowania założeń parametrów technicznych strugi wody. Kolejnym etapem będą próby stanowiskowe hydro-cięcia przeprowadzone

W ramach projektu HydroCoal Plus opracowane zostanie nowe urządzenie wydobywcze oraz nowa technologia hydro-otworowej eksploatacji węgla brunatnego.

Przeprowadzenie testów technologii HBM na poligonach w Kopalni Doświadczalnej „Barbara” (GIG) oraz w kopalni odkrywkowej Bełchatów (PGE) ma na celu wykazanie realnej możliwości wdrożenia technologii w skali przemysłowej.

Podczas testów demonstracyjnych technologii hydro-otworowej (HBM) odwierconych zostanie kilka otworów produkcyjnych o średnicy ok. 550-650 mm i głębokości ok. 35-70 metrów (spąg płytko zalegającego pokładu węgla kamiennego), do których zapuszczone zostanie urządzenie wydobywcze. Wokół otworu przygotowana zostanie napowierzchniowa infrastruktura techniczna: rurociągi wody i powietrza, zbiorniki na wodę, odstożnik na urobek, fundamenty pod pompę wysokiego ciśnienia i kompresor powietrza. Do otworu doprowadzone zostaną media (woda, prąd, sprężone powietrze), a następnie podłączona zostanie pompa i sprężarka wraz z aparaturą kontrolno-pomiarową (AKP). Eksperymenty polegać będą na hydraulicznym urabianiu węgla – strugą wody pod wysokim ciśnieniem przy użyciu zaprojektowanych hydromonitorów.

Hydro-urabianie prowadzone będzie wznosząco od spągu do stropu złoża, rozpoczynając od skał przyspągowych, gdzie

wykonana zostanie wstępna komora w kształcie odwróconego stożka. Urobek opadnie grawitacyjnie na dno otworu, gdzie zostanie rozdrobniony baterią dysz tnących, a następnie będzie zasysany hydraulicznie ssawą i wynoszony na powierzchnię wraz z wodą i powietrzem w formie pulpy rurą wydobywczą (zmodyfikowany „air lift”). Następnie wznosząco ku górze wybrana zostanie komora technologiczna o kształcie cylindrycznym, której promień będzie odpowiadał zasięgowi działania hydro-monitorów, a wysokość odpowiadać będzie miąższości pokładu. Bazując na rezultatach przeprowadzonych wcześniej testów hydro-cięcia węgla przewidywany zasięg skutecznego urabiania (promień kawerny) powinien kształtować się w zakresie 3-7 m.

Dla zapewnienia najefektywniejszego procesu hydro-urabiania przewiduje się wykorzystanie dwóch rodzajów pomp: niskiego i wysokiego ciśnienia z różnymi wydatkami wody oraz przetestowanie różnych rodzajów dysz tnących.

Wykonane w pokładzie węgla kawerny zostaną poddane procesowi skanowania pod kątem odwzorowania ich kształtu (geometria 3D), a zebrane dane zostaną zaimportowane do numerycznego modelu złoża.

Technologia HBM może być stosowana między innymi w pokładach węgla brunatnego, charakteryzujących się:

- znaczną miąższością (od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów),
- umiarkowaną twardością,
- zaleganiem w interwale głębokości od kilkudziesięciu do 400 m.

Powyższe warunki spełnia między innymi największe w Europie złożo węgla brunatnego „Legnica-Ruja-Ścinawa”. Technologia hydro-otworowej eksploatacji (HBM) może znaleźć zastosowanie również w odniesieniu do rud surowcowych oraz cennych minerałów i kamieni szlachetnych. Technologia HBM

nie jest konkurencją dla obecnie stosowanych konwencjonalnych metod odkrywkowych i podziemnych (biorąc pod uwagę wielkość produkcji), posiada jednak wiele zalet w porównaniu z nimi i może być uznana za metodę alternatywną lub dodatkową (uzupełniającą), a w przypadku małych złóż jest jedyną ekonomicznie uzasadnioną metodą eksploatacji.

W końcowym etapie prac określone zostaną mierniki aspektów technicznych, środowiskowych i ekonomicznych, które powinny być brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o wdrożeniu technologii HBM.

Prace w Projekcie zostały rozpoczęte w czerwcu 2018 roku, a demonstracja metody HBM w Kopalniach „Barbara” i „Bełchatów” jest planowana na rok 2020.

Realizacja wszystkich zadań w Projekcie prowadzona pod auspicjami Pana Profesora Józefa Dubińskiego stanowi twórczą kontynuację prac Pana Wiesława Jury z Jego osobistym udziałem.

Autorzy:

prof. dr hab. inż. Józef Dubiński

dr hab. inż. Jacek Szczepiński

dr inż. Adam Bajcar

mgr inż. Wiesław Jura

dr inż. Jacek Skiba

mgr inż. Bartłomiej Jura

mgr inż. Wojciech Szołtysek

Praca naukowa finansowana ze środków finansowych na naukę w latach 2018-2021 przyznanych na realizację projektu międzynarodowego współfinansowanego przez Fundusz Badawczy Węgla i Stali oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz środków własnych.



Monografia

„Kopaliny towarzyszące w złożach węgla brunatnego”

Na przełomie 2017 i 2018 roku nakładem wydawnictwa Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN ukazała się monografia autorstwa Tadeusza Ratajczaka, Ryszarda Ubermana i Elżbiety Hyncar pt. „Kopaliny towarzyszące w złożach węgla brunatnego”. Stanowią ją dwa tomy: pierwszy dotyczący „Geologiczno-surowcowych aspektów zagospodarowania kopaliny towarzyszących” autorstwa Tadeusza Ratajczaka i Elżbiety Hyncar oraz drugi, traktujący o „Prawno-ekonomicznych oraz górniczych aspektach zagospodarowania kopaliny towarzyszących”, który napisał Ryszard Uberman.

W pracy tej Autorzy swój wysiłek skoncentrowali na wszechstronnej charakterystyce zagadnień, problemów, cech i parametrów opisujących kopaliny towarzyszące zalegające w złożach węgla brunatnego. Ta wielorakość a jednocześnie zbliżoność niektórych z nich spowodowały konieczność zgrupowania we dwóch wspomnianych tomach. Razem stanowią one próbę całościowej i wyczerpującej prezentacji zagadnień opisujących kopaliny towarzyszące. Sytuacja ta czyni też uzasadnioną podstawę do nazwania jej monografią.

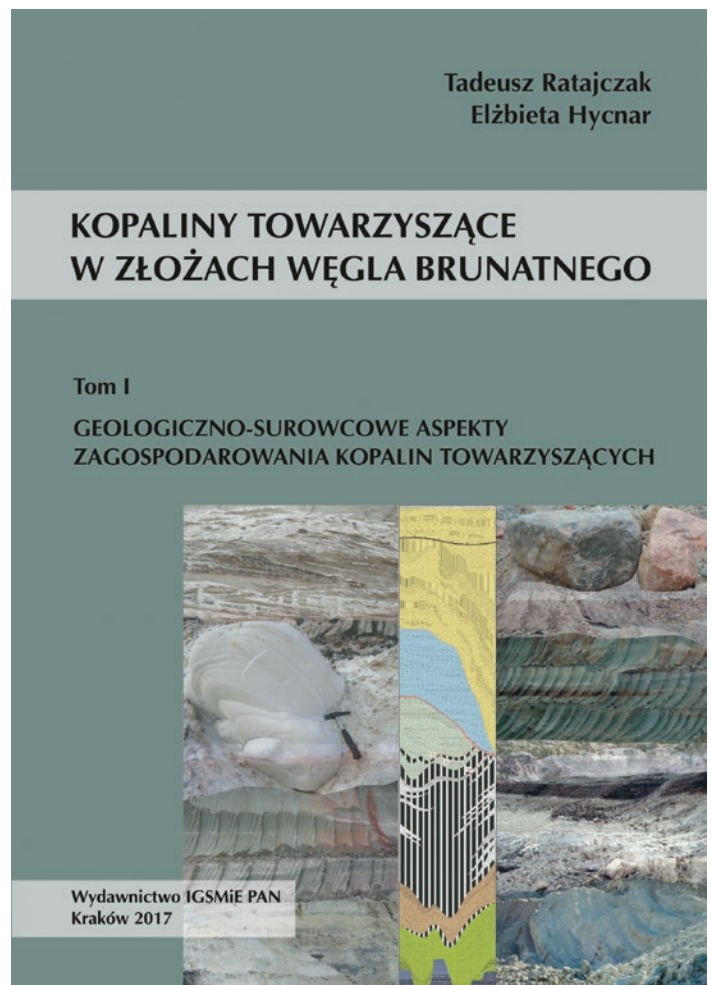
W dającej się przewidzieć przyszłości węgiel brunatny pozostanie jednym z podstawowych krajowych źródeł energii. Jego wydobywanie i przetwarzanie będzie się nierozdzielnie łączyło z potrzebą eksploatacji i wykorzystania kopaliny towarzyszących. Stąd też waga, potrzeba i znaczenie wszechstronnej geologiczno-górnictwowej wiedzy na ich temat.

Polska jest krajem posiadającym znaczne zasoby węgla brunatnego. Budowa geologiczna złóż i nagromadzeń tej kopaliny powoduje, że znajdujące się w nich odmiany kopaliny zwane towarzyszącymi niejednokrotnie są bogate zasobowo i przydatne surowcowo. Sytuacja ta jest stymulatorem, zarówno pozytywnym jak i negatywnym zjawisk związanych z funkcjonowaniem polskiego górnictwa węgla brunatnego, a w ślad za tym energetyki i dalej środowiska naturalnego czy przemysłu mineralnego. Stąd też wymaga starannego i wszechstronnego opisu. Potrzeba taka wynika również stąd, że wiedza na ten temat, w tym także stopień surowcowego rozpoznania i wykorzystania tych kopaliny pozostaje dalece niezadawalający. Próba zmiany tej sytuacji została podjęta właśnie w monografii.

Pierwszy tom tej monografii obejmuje 345 stron tekstu wraz z 94 tabelami, 90 rysunkami i 34 fotografiami. Jego treść jest

ujęta w 6 rozdziałach mieszczących w sobie liczne podrozdziały i kolejne części. Poza tekstem Autorzy zamieścili spis literatury oraz wykaz dokumentacji geologicznych i opracowań archiwalnych, a także streszczenie monografii w językach polskim i angielskim.

Charakterystykę aspektów geologiczno-surowcowych kopaliny towarzyszących dotyczącą złóż i nagromadzeń węgla brunat-





nego dokonano w przypadku ich wystąpień znanych z terenu całego kraju. Uczyniono to w oparciu ich podziału obejmującego złoża czynne, satelitarne, perspektywiczne, lokalne a także nagromadzenia nie nadające się aktualnie do eksploatacji.

Polskie złoża węgla brunatnego zalicza się do odmian wielokopalinowych, tzn. zbudowanych z węgla brunatnego jako kopaliny głównej oraz różnych odmian skał niewęglowych. Te ostatnie spełniające niekiedy kryteria kopaliny towarzyszących przybierają różne formy – pokładowe, soczewkowe, gniazdowe. Mogą one stanowić bezpośredni spąg pokładu węgla czy też znajdować się w różnym oddaleniu od niego. Zasoby ich są zróżnicowane, niekiedy bardzo duże. Są one zbliżone wiekowo jednak zróżnicowane litologicznie a wyraźnie zmienne petrograficznie i z uwagi na skład mineralno-chemiczny. Reprezentowane są przez utwory czwartorzędowe i trzeciorzędowe, osadowe skały mezozoicznego podłoża a rzadziej odmiany skał magmowych (paleozoicznych – głębinowych czy trzeciorzędowych – wylewnych). Są to przede wszystkim utwory ilaste, ilasto-mułkowe, piaszczyste czy żwirowe. Spotyka się odmiany reprezentowane przez inny typ osadów – skały węglanowe (kreda jeziorna czy wapienie mezozoiczne), kaolinowe iły zwietrzelinowe.

Wieloletnie doświadczenia praktyczne i rezultaty badań naukowych pozwalają sądzić, że kopaliny towarzyszące bywały, bywają i mogą być wykorzystywane w różnych technologiach: ceramice budowlanej, szlachetnej i ogniotrwałej, przemysłach – szklarskim, ceramicznym, w drogownictwie, służyć do rekultywacji gruntów. Na podkreślenie zasługuje możliwość wykorzystania niektórych ich odmian w technologiach ochrony środowiska.

W wstępie do pierwszego tomu monografii Autorzy skomentowali niuanse pojęciowe związane z różnorodnymi próbami definiowania kopaliny towarzyszących. Omówili też ogólne problemy dotyczące ich dokumentowania i wykorzystania gospodarczego, mające miejsce zarówno w przeszłości jak i aktualnie.

W rozdziale pierwszym omówiono kwestię kopaliny towarzyszących w polskich złożach węgla brunatnego w obrębie trzeciorzędowej formacji brunatnowęglowej. Zdefiniowano też

najważniejsze terminy dotyczące zagadnień geologiczno-złożowych kopaliny towarzyszących zalegających w nagromadzeniach węgla brunatnego, ich ogólną przydatność surowcową, uwarunkowania tworzenia złóż antropogenicznych, rankingi ważności i rokowania w sprawie kolejności udostępnienia złóż węgla, a także ogólne przesłanki, które spowodowały wprawdzie potrzebę powstania, a potem koncepcję zakresu tematycznego monografii.

Rozdział drugi dotyczy aspektów geologiczno-surowcowych występowania i zagospodarowania kopaliny towarzyszących w aktualnie eksploatowanych złożach węgla w Bełchatowie, z rejonu Konina i Turka, Turowa oraz Sienawy. Jest on najbardziej obszerny. Zakres przedstawianych informacji jest zróżnicowany, zależy od charakteru litologicznego oraz zasobów występujących kopaliny, zakresu ich rozpoznania pod względem budowy geologicznej i przydatności surowcowej. Stąd też w przypadku każdego regionu prezentowana jest historia odkrycia i badań oraz budowa geologiczna złóż i nagromadzeń. Następnie z różnym stopniem dokładności, omawiane są zagadnienia obejmujące charakterystykę litologiczną, petrograficzną i surowcową kolejnych rodzajów kopaliny. Informacje te uzupełnione bywają o wielkości ich zasobów, a także ilości wydobycia i kierunki wykorzystania.

W rozdziale trzecim omówiono tematykę kopaliny towarzyszących, ich geologiczno-złożowe warunki zalegania i potencjalną przydatność w przypadku złóż określanych mianem perspektywicznych. Zaliczono do nich następujące złoża: Legnica, Ścinawa, tzw. środkowego Nadodrza (Babina, Cybinka, Gubin, Mosty), łużyckie, rowu poznańskiego oraz Trzciankę i Rogóżno. Wykazany w ich przypadku zakres wiedzy na temat kopaliny towarzyszących jest bardzo zróżnicowany. Najbardziej kompletny wydaje się być w przypadku złóż Legnica, Ścinawa i Mosty.

W rozdziale czwartym rozważano tematykę kopaliny towarzyszących, ich występowania i potencjalnej przydatności gospodarczej w przypadku złóż określanych mianem satelitarnych, tj. takich, które zlokalizowane są w sąsiedztwie nagromadzeń aktualnie eksploatowanych z zamysłem ich przyszłego zagospodarowania. Do grupy tej zaliczono złoża Złoczew (satelitarne względem Bełchatowa), Radomierzyce (satelitarne względem Turowa), cztery złoża w rejonie Konina i Turka, a także złożo Ruja (satelitarne względem niezagospodarowanych nagromadzeń w Legnicy i Ścinawie). Także w ich przypadku zakres wiedzy o kopaliny towarzyszących jest bardzo zróżnicowany. Stosunkowo dużo wiedzy na ten temat istnieje w przypadku złoża Złoczew.

W rozdziale piątym scharakteryzowano kopaliny towarzyszące, ich występowanie i potencjalną przydatność gospodarczą w przypadku tzw. lokalnych złóż węgla brunatnego. Są to nagromadzenia o zasobach zwykle rzędu kilkudziesięciu milionów Mg. W przeszłości kilkakrotnie rozważano możliwość ich eksploatacji. Dokładniejszej charakterystyce poddano 13 takich złóż zalegających w pięciu regionach kraju. Także tutaj zakres wiedzy na temat kopaliny towarzyszących jest zróżnicowany. Najbardziej

obszerny ma miejsce w przypadku złóż Rusko-Jaroszów, Łączki, Ciągowice, Trzydnik Mały, Sulechowo.

W ostatnim szóstym rozdziale opisano inne znane nagromadzenia węgla brunatnego w Polsce a uznawane za nieprzydatne aktualnie do gospodarczego wykorzystania. Również w tym przypadku przedstawiono stan wiedzy na temat zlegających w nich kopalin towarzyszących.

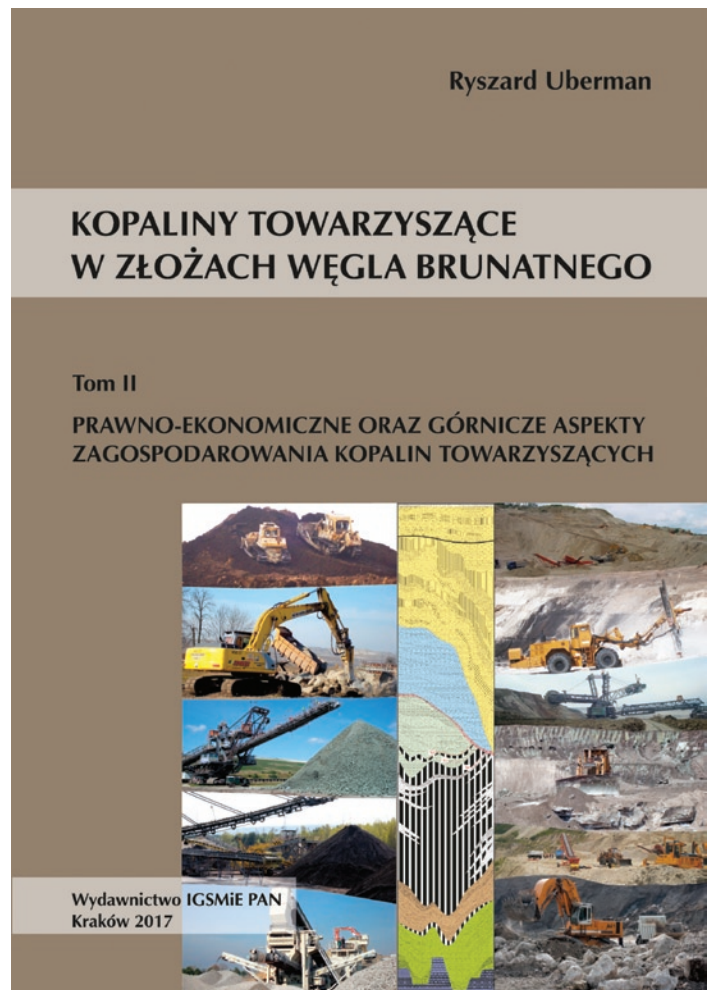
Zakończenie tego tomu monografii to syntetyczne podsumowanie prezentowanych zagadnień. Autorzy zwrócili uwagę na zróżnicowany stan wiedzy o kopalinach towarzyszących w przypadku poszczególnych rodzajów złóż węgla brunatnego stymulowany stopniem ich geologicznego rozpoznania, a także na bardzo urozmaicony zakres potencjalnych możliwości ich gospodarczego wykorzystania. Podkreślono podobieństwo geologiczno-surowcowe wystąpień tych kopalin. Zestawiono listę – ranking faktycznych czy potencjalnych możliwości gospodarczych ich zastosowań. Nadrzędną myślą przyświecającą zawartym w niej informacjom wiedzy w tym tomie monografii pozostaje fakt, że kopaliny towarzyszące ze złóż węgla brunatnego mogą stanowić niebagatelne źródło kopalin, liczące się w krajowym bilansie surowcowym.

Drugi tom monografii obejmuje 127 stron tekstu. Składa się z 4 rozdziałów i zakończenia. Zawiera też 12 tabel, 30 rysunków i 8 fotografii. Ten tom stanowi próbę bardzo szerokiego ujęcia rozmaitych uwarunkowań wpływających na możliwości gospodarczego wykorzystania kopalin towarzyszących w krajowych złożach węgla brunatnego. Obejmuje on kwestie natury formalno-prawnej, eksploatacyjnej, ekonomiczno-finansowej. To bez wątpienia pierwsza w Polsce próba tak kompleksowego podejścia do tej problematyki w zakresie wymienionych aspektów. Szczególnie cenne są prezentowane próby wariantowego rozwiązania do procedur formalno-prawnych dotyczących dokumentowania, wydobywania i wykorzystania kopalin towarzyszących, a także podobny sposób prezentowany w przypadku możliwości ich gospodarczego wykorzystania oraz tworzenia złóż antropogenicznych wraz z charakterystyką wyceny ich wartości.

Zdaniem Autora tego tomu monografii masy ziemne i skalne oraz odpady wydobywcze a także pochodzące z procesów przetwórstwa węgla brunatnego (np. gips syntetyczny z odsiarczania spalin, popioły, żużle) mogą stać się znaczącym źródłem w krajowym bilansie surowców mineralnych. Dotychczasowy stopień rozpoznania surowcowego i wykorzystania tych odmian kopalin i substytutów jest dalece niezadawalający. Główną przeszkodą uniemożliwiającą wzrost udziału wymienionych źródeł surowcowych w bilansie krajowym nie są trudności techniczne procesów eksploatacyjnych czy przeróbczych, ale przede wszystkim bariery formalno-prawne, ograniczające tę działalność. Określenie przyczyn tego stanu, ich analiza oraz sformułowanie propozycji rozwiązań zawiera właśnie ten tom monografii. Przy omawianiu tej sytuacji zwrócono m.in. specjalną uwagę na potrzebę upowszechnienia budowy złóż antropogenicznych w celu zabezpieczenia pozyskiwanych a nie wykorzystywanych całkowicie ko-

palin towarzyszących oraz mineralnych surowców odpadowych jako przyszłościowej bazy surowcowej. Ich funkcjonowanie i dalsze losy są zazwyczaj dłuższe niż węgla brunatnego. Nagromadzenia antropogeniczne mogą stanowić przez dekady źródło dostaw surowców. Rozwiązanie tego problemu wymaga ustalenia uregulowań ekonomicznych dotyczących budowy tego typu złóż, a także wyceny przedsięwzięcia.

Autor tego tomu ze znawstwem tematu porusza się w omawianej problematyce. Prezentowane poglądy są uargumentowane i udokumentowane. Po raz pierwszy tak szeroko zostały omówione zagadnienia terminologiczne, prawne i ekonomicz-



ne. Stan prawny przedstawiony jest zgodnie z aktualnym porządkiem normatywnym. Autor sięga po liczne przykłady ilustrując wyrażane poglądy i osądy.

Podobnie jak w przypadku pierwszego tomu monografii i ten mógł powstać dzięki przebogatej kwerendzie wiedzy zawartej w licznych a bardzo rozproszonych materiałach publikowanych i archiwalnych. Stąd też bogata literatura przedmiotu, będąca częścią tego tomu monografii.

We wprowadzeniu do drugiego tomu monografii podkreślono znaczenie racjonalnego gospodarowania surowcami, w tym wykorzystanie alternatywnych ich źródeł, a takimi mogą być m.in. kopaliny towarzyszące ze złóż węgla brunatnego. Zaakcentowano, że za takim podejściem przemawiają także aktualne dokumenty i akty prawne, zarówno Unii Europejskiej jak i krajowe.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający. Jego treść dotyczy i obejmuje charakterystykę górnictwa węgla brunatnego, podstawowe pojęcia i definicje praktykowane w tym tomie monografii, przegląd i dyskusję treści pozycji literatury dotyczącej szeroko rozumianych problemów prawno-ekonomicznych oraz górniczych kopaliny towarzyszących w złożach węgla brunatnego.

Rozdział drugi omawia aspekty formalne i prawne dotyczące zagadnień zagospodarowania kopaliny towarzyszących. Scharakteryzowano w nim następujące problemy: zarys uregulowań prawnych oraz dotychczasową praktykę w pozyskiwaniu i wykorzystaniu kopaliny towarzyszących i odpadów wydobywczych; warunki występowania i sposoby ich dokumentowania; procedury formalno-prawne dotyczące dokumentowania i wykorzystania kopaliny; zasady wydobywania i przeróbki kopaliny towarzyszących stosowane w polskich kopalniach węgla brunatnego.

Rozdział trzeci dotyczy wybranych aspektów górniczych zagospodarowania kopaliny towarzyszących ze złóż węgla brunatnego przedstawione w kilku wariantach; definicje i ogólne zasady budowy, utrzymywania i eksploatacji złóż antropogenicznych; górnicze zasady ich formowania; technologiczne unieszkodliwianie odpadów wydobywczych.

Rozdział czwarty przedstawia wybrane aspekty dotyczące zagospodarowania kopaliny towarzyszących ze złóż węgla brunatnego. Wśród nich omówiono następujące zagadnienia: aktualny stan wiedzy na temat ich wykorzystania i charakterystykę ich wystąpień znanych z kopalń węgla; zasady metody oceny opłacalności wykorzystania kopaliny i mineralnych surowców odpadowych; ekonomiczną celowość wykorzystania tych kopaliny i wpływ kopaliny na wartość złoża węgla; znaczenie kopaliny w kontekście wysokości wynagrodzenia za użytkowanie górnicze złoża węgla; opłaty eksploatacyjne za wydobywanie kopaliny towarzyszących; sposoby oceny ekonomicznej pozyskiwania kopaliny towarzyszących wydobywanych w kopalniach węgla brunatnego przedstawione w kilku wariantach; wybrane problemy inwestycyjne budowy złóż antropogenicznych; metody wyceny ich wartości.

Zakończenie to podsumowanie zaprezentowanej w monografii problematyki dotyczącej prawno-ekonomicznych oraz górniczych aspektów zagospodarowania kopaliny towarzyszących zalegających w złożach węgla brunatnego.

Końcowa część monografii poza spisem literatury zawiera również wykazy i przykłady:

- podstaw prawnych stanowiących o możliwościach wykorzystania kopaliny towarzyszących oraz projektowania i budowania złóż antropogenicznych;
- polskich norm dotyczących np. eksploatacji i rekultywacji terenów pogórniczych;

- innych przepisów i dokumentów polskich i międzynarodowych, traktujących np. o zasadach dokumentowania kopaliny towarzyszących, a także rozporządzeń niektórych krajowych kopalń w sprawie gospodarki, wydobywania i ich sprzedaży;
- przykładowych dokumentacji geologicznych złóż antropogenicznych.

Inicjatywa przygotowania i wydania monografii jako kompendium wiedzy na temat kopaliny towarzyszących jest bardzo cenna i na czasie. Może ona stanowić jedną z najważniejszych pozycji w zakresie geologii złóż. Wskazuje na duże szanse rozwojowe w przypadku bazy surowcowej dotyczącej kolejnych krajowych zagłębi węglowych czy terenów związanych z perspektywicznymi, satelitarnymi czy lokalnymi nagromadzeniami węgla brunatnego. Sugeruje potencjalne możliwości wpływu tych kopaliny na rozwój gospodarczy miejscowości czy regionów. Służyć może praktykom administracji geologicznej i górniczej, władzom samorządowym, planistom, organom ochrony środowiska. Powinna być źródłem wiedzy dla przedsiębiorstw szeroko rozumianego przemysłu mineralnego. Stanowiąc będzie cenną pozycję na rynku wydawniczym przydatną zarówno dla pracowników uczelni wyższych czy instytutów badawczych.

Treść monografii jest autentyczna i bogata. Wynika to z doświadczenia naukowego Autorów, ich dorobku publikacyjnego i uznania tych dokonań. Wysoki poziom monografii dotyczy zarówno aspektów naukowych i edytorskich, osobistych refleksji Autorów, jak i sposobu narracji w tym niełatwym obszarze badawczym.

Monografia ukazała się nakładem Wydawnictwa Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN. Z jej treścią można się też zapoznać na stronie internetowej Instytutu.

*Elżbieta Hycnar
Tadeusz Ratajczak
Ryszard Uberman*

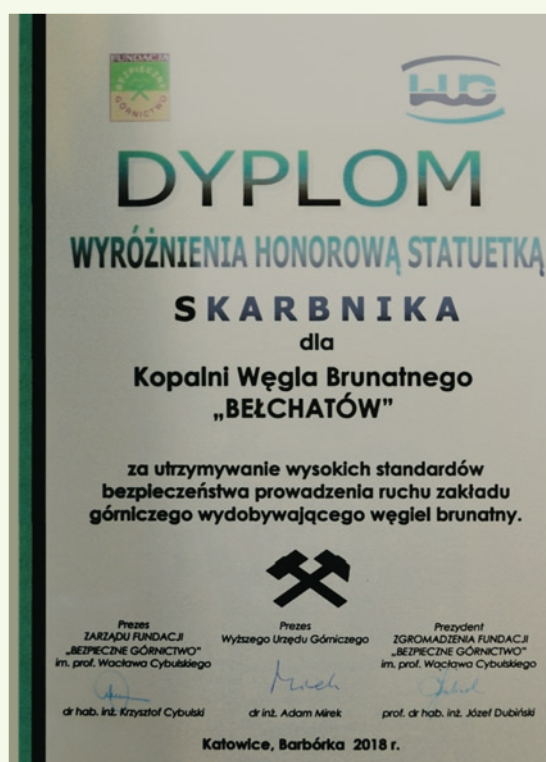
*Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN
AGH Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie*



PGE GiEK S.A.

KWB Bełchatów wyróżniona za utrzymywanie wysokich standardów bezpieczeństwa

Bełchatowska kopalnia została wyróżniona honorową statuetką Skarbnika za utrzymywanie wysokich standardów bezpieczeństwa prowadzenia ruchu zakładu górniczego wydobywającego węgiel brunatny. Statuetkę przyznała Fundacja „Bezpieczne Górnictwo” im. prof. Wacława Cybulskiego, której celem jest osiągnięcie przez polskie górnictwo najwyższych światowych standardów w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy. Wyróżnienie z rąk prezesa Wyższego Urzędu Górniczego Adama Mirka i prof. Krzysztofa Cybulskiego, prezesa Fundacji „Bezpieczne Górnictwo” odebrał Włodzimierz Sarnecki, zastępca dyrektora oddziału KWB Bełchatów. Uroczystość odbyła się 22 listopada w Katowicach, w ramach obchodów Dnia Górnika WUG.



PGE GiEK podsumowywała program inwestycyjny w Zespole Elektrowni Dolna Odra

Stan realizacji zakrojonego na szeroką skalę programu inwestycyjnego w Elektrowni Pomorzany był tematem spotkania, które odbyło się 30 listopada. W spotkaniu wzięli udział m.in. przedstawiciele Grupy Kapitałowej PGE, spółki PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna oraz strony społecznej ZEDO.

Do tej pory w elektrowni wykonano 11 zadań, kolejne 7 jest w trakcie realizacji. Program inwestycyjny Elektrowni Pomorzany obejmuje łącznie 49 zadań inwestycyjnych, których realizacja została zaplanowana na lata 2015-2040. Budżet przeznaczony na jego realizację do 2020 roku wyniesie 213 mln zł. Porozumienie dotyczące programu podpisano w październiku 2015 r.

– Realizacja zadań dostosowawczych i modernizacyjno-odtworzeniowych w elektrowni jest warunkiem koniecznym dla jej pracy przez następnych 20 lat po roku 2019. Celem modernizacji zakładu jest m.in. ochrona miejsc pracy w okresie korzystania z derogacji naturalnej (zgodnie z obowiązującą Dyrektywą IED), a także wsparcie realizacji celów spółki PGE GiEK, do których należy rozwój mocy wytwórczych, poprawa efektywności wytwarzania energii elektrycznej i ciepła, zwiększenie dyspozycyjności pracy jednostek wytwórczych oraz dotrzymanie norm ochrony środowiska. Realizowany program jest także wyrazem wspólnego dążenia do utrzymania przez Grupę Kapitałową PGE pozycji wiodącego wytwórcy energii elektrycznej i ciepła w Polsce. Po zakończeniu wszystkich zaplanowanych prac Elektrownia Pomorzany będzie spełniać wymogi unijnej dyrektywy o emisjach przemysłowych (IED) i górne limity wynikające z tzw. konkluzji BAT/BREF, a mieszkańcy Szczecina będą mieli zapewnione wieloletnie bezpieczeństwo dostaw ciepła wytwarzanego w wysokosprawnej kogeneracji – podkreśla Radosław Rasała, (p.o.) prezes zarządu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna.

Wśród projektów, jakie wykonano w ostatnim półroczu, znalazły się m.in.: modernizacja układu rozładunku węgla z wymianą suwnicy półbramowej chwytakowej D-66, modernizacja pomiarów specjalnych turbin bloków A i B, kanałów betonowych wody chłodzącej, tacy pod zbiornikami oraz instalacji rozpałkowej kotła bloku A, jak również wymiana zbiorników magazynowych kwasu. Obecnie realizowane są



Spotkanie w sprawie programu inwestycyjnego w Elektrowni Pomorzany.

prace związane, m.in. z budową instalacji odsiarczania spalin metodą pól suchą wraz z instalacją dystrybucji popiołu suchego oraz budowa instalacji katalitycznego odazotowania spalin dla kotłów OP-206 obu bloków (typu Benson). Realizowane są również zadania modernizacyjne układu ciepłowniczego, wymiana rurociągów parowych i rekonstrukcja kotłów bloków A i B, a także urządzeń pomocniczych ww. kotłów.

Elektrownia Pomorzany wraz z Elektrownią Szczecin i Elektrownią Dolna Odra jest częścią oddziału Zespół Elektrowni Dolna Odra. ZEDO należy do największych przed-



Instalacja odsiarczania spalin, filtry workowe A i B, Pomorzany.

siębiorstw województwa zachodniopomorskiego oraz jest głównym producentem energii na Pomorzu Zachodnim. Dysponuje 1.572,2 MWe zainstalowanej mocy elektrycznej oraz 586,45 MWt osiągalnej mocy cieplnej.

Elektrownie Pomorzany i Szczecin należą do najważniejszych producentów ciepła dla Szczecina. Produkcja energii z Elektrowni Dolna Odra przeznaczona jest na potrzeby Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i zasilania w ciepło miasta Gryfina.

W przypadku Elektrowni Dolna Odra podjęto decyzję o przeprowadzeniu działań zmierzających do budowy no-

wych, gazowych mocy wytwórczych o odpowiedniej dyspozycyjności i sterowalności. Projekt zakładający budowę dwóch bloków gazowo-parowych o mocy około 500 MW brutto znajduje się obecnie w fazie przygotowania do realizacji.

Pierwsze rozpalenie kotła nr 5 w Elektrowni Opolo

Prace na budowie bloków 5 i 6 o łącznej mocy 1.800 MW w Elektrowni Opolo, należącej do spółki PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna z Grupy Kapitałowej PGE, wchodzi w finalną fazę realizacji. Zaawansowanie budowy wynosi już prawie 95 proc. Wczoraj sukcesem zakończyło

się pierwsze rozpalenie kotła parowego bloku nr 5 na oleju lekkim. Tym samym rozpoczął się gorący rozruch jednego z dwóch budowanych bloków energetycznych.

Budowa nowych bloków w Elektrowni Opolo to największa inwestycja infrastrukturalna w Polsce po 1989 roku. Po jej zakończeniu, opolska elektrownia uplasuje się w czołówce najnowocześniejszych elektrowni na świecie. Zwiększy się także jej rola w gwarantowaniu bezpieczeństwa energetycznego kraju. Po oddaniu nowych jednostek Elektrownia PGE w Opolu zaspokajać będzie 8 proc. obecnego krajowego zapotrzebowania na energię elektryczną i będzie trzecią co do wielkości polską elektrownią, po Bełchatowie i Kozienicach.

– Budowa dwóch nowoczesnych jednostek to flagowa inwestycja PGE. Jesteśmy dumni, że tak skomplikowany proces, zarówno pod kątem inżynierijnym, jak i projektowym, powoli dobiega końca i możemy pochwalić się kolejnym, zakończonym sukcesem etapem, jakim jest pierwsze rozpalenie kotła. Zastosowanie najnowszych technologii w Elektrowni Opolo na blokach 5 i 6 pozwoli na uzyskanie sprawności netto w produkcji energii elektrycznej na poziomie ok. 46% – dużo wyższej od obecnie funkcjonujących w polskiej energetyce – oraz umożliwi znaczące ograniczenie oddziaływania elektrowni na środowisko, w tym redukcję emisji dwutlenku węgla o ok. 20 proc. na jednostkę wyprodukowanej energii. Nowe bloki 5 i 6 w Elektrowni Opolo w istotny sposób przyczynią się do realizacji najnowszych celów unijnej polityki energetyczno-klimatycznej, ponieważ będą zastępować jednostki wycofywane w innych elektrowniach, wybudowane w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku – mówi Radosław Rasała, p.o. prezesa zarządu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna.

Realizacja inwestycji rozpoczęła się w lutym 2014 roku. Od tego momentu na placu budowy wykonano szereg prac budowlanych, w tym zamontowano konstrukcje kotłowni i części ciśnieniowe kotłów obu bloków, zamontowano konstrukcje maszynowni i wybudowano płaszcze chłodni kominowych, o wysokości przeszło 185 metrów. Jednym



Bloki 5 i 6 w Elektrowni Opole.

z ważniejszych kamieni milowych był etap prac realizowanych na początku 2017 roku. Wtedy między innymi dostarczony i posadowiony został stojan generatora bloku numer 6 oraz zakończono, z wynikiem pozytywnym, próbę wodną kotła bloku numer 5. Z wynikiem pozytywnym zakończono także próbę ciśnieniową rurociągów wysokoprężnych oraz skraplacza bloku numer 5. Pozytywnie zakończone zostały również testy i próby odbiorowe urządzeń elektrycznych. Zamontowane zostały turbozespoły dla bloków 5 i 6 i kotły parowe z urządzeniami pomocniczymi, a także elektrofiltry oraz instalacja odsiarczania spalin. 13 listopada 2018 roku nastąpił kolejny istotny etap realizacji inwestycji – pierwsze rozpalenie kotła nr 5, które miało na celu zabezpieczenie przed korozją części ciśnieniowej kotła. Po ustabilizowaniu pracy kotła opalanego olejem lekkim i uzyskaniu warstwy magnetytowej zostanie podane paliwo główne, czyli węgiel kamienny.

Rozpalenie kotła potwierdza jednocześnie wejście w etap gorącego rozruchu bloku nr 5. Ten etap z kolei zakończy się synchronizacją turbozespołu nr 5 o mocy 900 MW z systemem elektroenergetycznym kraju.

W kolejnych miesiącach, oprócz prowadzonych niezbędnych pomiarów technicznych, optymalizowania procesu spalania i regulacji układów pomocniczych, zostaną przeprowadzone pomiary gwarancyjne oraz trzydziestodniowa próba nieprzerwanej pracy. Jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania wszystkich elementów bloku energetycznego, co pozwoli na przekazanie bloku nr 5 do eksploatacji, które zgodnie z harmonogramem nastąpi do 15 czerwca 2019 roku. Zakończenie budowy bloku nr 6 nastąpi cztery miesiące później, tj. 30 września 2019 roku.

Inwestycja o wartości 11,6 mld zł realizowana jest przez konsorcjum w składzie: Rafako, Polimex-Mostostal, Mostostal Warszawa oraz GE Power, który jest generalnym projektantem, dostawcą kluczowych urządzeń oraz pełnomocnikiem konsorcjum.

Medal 60-lecia Honorowego Krwiodawstwa PCK dla PGE GiEK

PGE GiEK została doceniona za szczególne zasługi w efektywnym działaniu wspierającym ruch Honorowego Krwiodawstwa PCK. To dowód wdzięczności i uznania za wieloletnią działalność spółki na rzecz rozwoju szlachetnej idei oddawania krwi w celu ratowania życia.

Podczas konferencji, którą klub PCK HDK Elektrowni Bełchatów zorganizował z okazji 60-lecia krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża, medale za wspieranie krwiodawstwa otrzymali Krzysztof Domała, wiceprezes zarządu ds. wytwarzania

PGE GiEK oraz dyrektorzy bełchatowskiej elektrowni Marek Ciapała i Maciej Kwapisz. Przyznane wyróżnienia to podziękowanie ze strony najstarszej polskiej organizacji humanitarnej za wspieranie idei krwiodawstwa, dzięki której krew dociera do najbardziej potrzebujących, ratując im zdrowie i życie.



W oddziałach PGE GiEK działają kluby honorowych dawców krwi. Spółka wspiera ich działania m.in. włączając się w organizację akcji poboru krwi. Ostatnia akcja, „Kropelka Energii”, którą centrala PGE GiEK zorganizowała w swojej bełchatowskiej siedzibie razem z klubem HDK PCK Elektrowni Bełchatów oraz Powiatowym Stowarzyszeniem HDK przy Kopalni Bełchatów z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, odbyła się 9 listopada. Podczas akcji krwiodawcy z PGE GiEK oddali ponad 22 l krwi, a 13 osób zarejestrowało się w banku dawców szpiku kostnego. W akcję „Kropelka Energii” włączyli się w swoich lokalizacjach także pracownicy Zespołu Elektrociepłowni Bydgoszcz, KWB Turów, Zespołu Elektrowni Dolna Odra, Elektrociepłowni Gorzów, Elektrowni Opole, Elektrociepłowni Lublin Wrotków i Elektrowni Turów - w sumie 245 pracowników oddało ponad 137 litrów. Każda oddana „kropelka” to 450 ml krwi przekazanej do regionalnych banków krwi.

PAK KWB Konin

Nagroda dla ZSIP

Wiesław Kwiatkowski, zakładowy społeczny inspektor pracy w kopalni Konin zajął trzecie miejsce w konkursie o tytuł na najaktywniejszego społecznego inspektora pracy, ogłoszonym przez Okręgowego Inspektora Pracy w Poznaniu.



Wyróżnienie jest tym cenniejsze, że Wiesław Kwiatkowski został laureatem konkursu już po raz piąty. – *Nagroda trafia w moje ręce, ale jest efektem starań wszystkich społecznych inspektorów. Na bieżąco staramy się poprawiać warunki pracy, reagować w każdej sytuacji wymagającej naszego działania. Ostatnio przeprowadziliśmy kilka akcji szkoleniowych, przybliżyliśmy temat stresu, mobbingu, narkotyków i dopalaczy. Prowadzimy więc nie tylko działalność interwencyjną, lecz także profilaktyczną. Jako SIP mamy do dyspozycji godzinę lekcyjną podczas szkoleń, w których okresowo uczestniczą pracownicy. Ułatwia nam to kontakt z załogą, który bardzo sobie cenimy. Zaufanie pracowników sprawia, że otrzymujemy od nich wiele sygnałów, co pozwala nam reagować i w efekcie poprawiać stan bhp i komfort pracy* – powiedział Wiesław Kwiatkowski.

Wody podziemne pod obserwacją nauki

Modelowanie przepływu wód podziemnych było tematem ogólnopolskiej konferencji naukowej, która zgromadziła prawie stu przedstawicieli nauki i przemysłu. – *Jesteśmy zainteresowani tą tematyką z definicji, ponieważ działalność kopalni Adamów i Konin ma wpływ na zmianę poziomu zwierciadła*

wody – mówi inż. Mariusz Dziamara, kierownik Działu Mierniczo-Geologicznego.

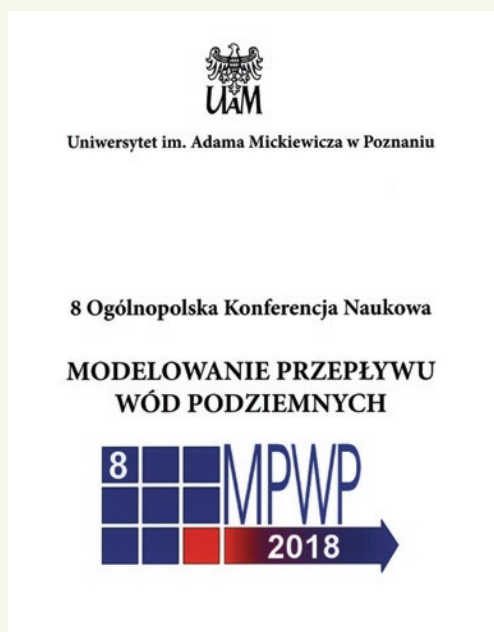
Konferencja organizowana jest co dwa lata przez różne uczelnie. Ostatnią edycję, w październiku br., przygotował UAM w Poznaniu, a PAK KWB Konin była jednym ze sponsorów tego wydarzenia. Bogato reprezentowane było środowisko naukowe, udział wzięło 12 uczelni, w tym AGH, cztery politechniki i kilka uniwersytetów, instytuty badawcze – jak GIG, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN czy PIG, urzędy administracji publicznej oraz szereg przedsiębiorstw (nie tylko z branży górniczej), stowarzyszeń i firm. Komitetowi naukowemu przewodniczył prof. Jan Przybyłek, któremu zależało na tym, by jak najszerszej reprezentowane było środowisko przemysłu.

Tematyka oscylowała wokół podstawowego zagadnienia, rozpatrywanego

zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. Tworzenie modeli to wysoce specjalistyczne zadanie, dlatego inwestorzy nie wykonują ich samodzielnie, ale korzystają z pomocy instytutów badawczych. Modelowanie przepływu wód podziemnych jest niezbędne nie tylko dla prowadzenia prac górniczych, ale i wielu innych przedsięwzięć, jak budowa ujęć wodnych czy wysypisk. Podczas konferencji analizowano wiele konkretnych przykładów, jak oddziaływanie głęboko posadowionego budynku na zmianę położenia zwierciadła wody gruntowej, problem ujęcia wód dla Poznania w Krakowie, krążenie wód podziemnych w rejonie Gdańska, Grudziądza czy Warszawy. Omawiano badania modelowe dla projektowanej kopalni w Gubinie, modele matematyczne podwójnej przewodności hydraulicznej na obszarze KWB Beł-

chatów, a nawet modelowanie przepływu wód na obszarze użytkowanym w systemie rolnictwa precyzyjnego.

Zorganizowanie i przebieg konferencji jest dowodem na to, że środowisko przemysłowe współpracuje z naukowcami, z czego korzystają obie strony. – *My jako kopalnia odnosimy korzyść, ponieważ naukowcy badają te zagadnienia, którymi się na co dzień zajmujemy, możemy więc wykorzystać ich wiedzę. Z kolei firmy przemysłowe dostarczają naukowcom tematy do analiz i badań* – podkreśla Mariusz Działara.



Akcja mieszkaniówka

Na początku listopada na przedpolu odkrywki Tomisławice na jednej z opuszczonych posesji pojawiły się ekipy straży



ków. Nie prowadzili jednak działań ratowniczych, ale ćwiczenia, ponieważ budynki przeznaczone do rozbiórki świetnie się nadają do celów szkoleniowych.

W trzydniowych zajęciach wzięły udział zastępy z JRG 1 oraz JRG 2 Państwowej Straży Pożarnej w Koninie i okolicznych jednostek OSP z Ziemięcina, Wierzbinka i Sompolna.

Warsztatami kierował młodszy brygadier Jacek Horosz, zastępca dowódcy JRG 2 w Koninie: – *Dzięki uprzejmości kopalni możemy przeprowadzić tego typu ćwiczenia. Jest to dla nas bardzo ważne, ponieważ takie obiekty to rzadkość. Naszym celem jest doskonalenie umiejętności podczas gaszenia pożarów wewnętrznych. Zapoznajemy strażaków, szczególnie tych młodych, z warunkami jak najbardziej zbliżonymi do rzeczywistych – czyli prawdziwe pomieszczenie, prawdziwy dym, prawdziwy ogień.*

Część zajęć przeprowadzono w budynku gospodarczym. Strażacy parami wchodzili do celowo zadymionych pomieszczeń, nie znając wcześniej ich rozkładu ani zawartości. Ich zadaniem była penetracja budynku oraz zlokalizowanie i ewakuacja poszkodowanego. Pracowali w pełnym oprzyrządowaniu, w aparatach ochrony dróg oddechowych.

Drugim obiektem treningowym był budynek mieszkalny, wykorzystany do ćwiczenia prawidłowych zachowań w bardzo wysokiej temperaturze.

Fot. Piotr Ordan



ZWIĄZEK PRACODAWCÓW POROZUMIENIE PRODUCENTÓW WĘGLA BRUNATNEGO

Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego jest związkiem pracodawców, który jest samorządny i niezależny od organów administracji państwowej, samorządu terytorialnego i innych organizacji. Podstawowym zadaniem Związku Pracodawców PPWB jest ochrona praw i reprezentowanie interesów zrzeszonych w nim członków wobec organów władzy państwowej oraz samorządowej. Celem Porozumienia jest podejmowanie wszelkich działań na rzecz wszechstronnego rozwoju przemysłu węgla brunatnego, wielokierunkowego wykorzystania kopaliny głównej i kopalin towarzyszących oraz zmniejszania ujemnych skutków działalności górniczej na środowisko.



CZŁONKOWIE ZP PPWB

PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.
PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów
PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów
PAK Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A.
Kopalnia Węgla Brunatnego „Sieniawa” Sp. z o.o.
Poltegor-projekt Sp. z o.o.
Instytut Górnictwa Odkrywkowego Poltegor-Instytut
FUGO S.A.
SKW Biuro Projektowo-Techniczne Sp. z o.o.
Sempertrans Bełchatów Sp. z o.o.
BESTGUM POLSKA Sp. z o.o.
RAMB Sp. z o.o.
Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowe „Betrans” Sp. z o.o.





Związek Pracodawców
Porozumienie Producentów
Węgla Brunatnego
z siedzibą w Bogatyni

ul. Górników Turowa 1
59-916 Bogatynia
tel. 75 77 35 262
www.ppwb.org.pl